

Imagine realizată de Iustiniâna Armanca

† Andrei

Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului și
Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului

„Dacă tinerețea ar ști și dacă bătrânețea ar putea”

Deprinde pe tânăr cu purtarea pe care trebuie s-o aibă; chiar când va îmbătrâni nu se va abate de la ea” (Pilde 22, 6)

Am meditat anul acesta la importanța rugăciunii și ne-au stat în față ca modele părinții isihasți. Aceste preocupări ne-au însoțit și-n Postul Crăciunului și, iată-ne, la marele Praznic al Nașterii Domnului.

Sărbătoarea este însoțită de dalbe datini, de tradiții ce ne vin de la înaintașii noștri, de bucurii spirituale și materiale, de atenții pe care le facem celor dragi și, mai ales, de Liturghia din ziua Crăciunului.

Din păcate pentru mulți, dalbele datini cu „flori de măr” și „leru-i ler” nu mai reprezintă nimic. Copilăria sfântă de odinioară s-a dus. O spune limpede Eminescu: „Astăzi chiar de m-aș întoarce / A-nțelege n-o mai pot... / Unde ești, copilărie, / Cu pădurea ta cu tot?”¹.

Ioan Alexandru, gândindu-se la înaintașii noștri și la faptul că noi le-am cam pierdut preocupările, ne sfătuiește: „Să-i vorbim de bine pe acești strămoși, să le păstrăm veșnic aducere aminte, să-i chemăm cât mai des în grai, să le cântăm numele și faptele”².

Fiind realiști, observăm situația în care ne aflăm: se face religie în școli, dar preocupările de natură duhovnicească sunt așa de modeste. Nu-i rău că ne preocupă telefonul mobil, laptopul, da-i rău dacă nu mergem la Liturghie în ziua de Crăciun, că nu mai colindăm, că nu-i mai vizităm pe cei apropiați și nu mai realizăm ce lucru mare se petrece la Crăciun.

Ne spune Sfântul Pavel că „atunci când a venit plinirea vremii, Dumnezeu a trimis pe Fiul Său, născut din femeie, născut sub Lege, ca pe cei de sub Lege să-i răscumpere, ca să dobândim înfieri” (Galateni 4, 4-5).

În contextul acestei situații, ne aducem aminte cu drag de maxima pe care o repeta mereu Părintele Arsenie Papacioc: „dacă tinerețea ar ști și dacă bătrânețea ar putea”. Pe mulți dintre tineri nu-i mai interesează participarea la Sfânta Liturghie, colindele și tradițiile de Crăciun, pentru că nu le știu rostul. Iar mulți dintre bătrâni nu mai pot posti, nu mai pot face acte de caritate, nu-i mai pot vizita pe cei bolnavi și vin cu greu la Sfânta Liturghie.

Rezolvarea situației? Cei tineri să fie catehizați de către cei bătrâni, iar bătrânii să fie ajutați în preocupările lor spirituale și filantropice de către cei tineri. Repet îndemnul Înțeleptului Solomon: „Deprinde pe tânăr cu purtarea pe care trebuie s-o aibă; chiar când va îmbătrâni nu se va abate de la ea” (Pilde 22, 6). Iar Sfântul Pavel ne învață că „pe cel bătrân să nu-l înfrunți, ci să-l îndemni ca pe un părinte; pe cei tineri, ca pe frați” (I Timotei 5, 1). Oricum, rolul părinților în formarea religioasă a copiilor și tinerilor e imens. Urmează apoi Biserica și Școala. Marele pedagog Comenius ne spune că rateurile sunt catastrofale: „Ce sunt cei bogați fără înțelepciune, decât niște porci îngrășiți cu tărâțe? Și ce sunt cei săraci fără înțelegerea lucrurilor, decât niște măgăruși condamnați să ducă poveri? Ce este cel frumos care n-a învățat nimic, decât un papagal împodobit cu pene?”³. Părinții, preoții și dascălii de religie trebuie neapărat să conlucreze.

În felul acesta tinerii vor învăța să fie buni creștini și mărturisitori ai credinței, iar bătrânii vor fi ajutați ca faptele lor de credință și de implicare socială să le îndeplinească cu rigurozitate.

S-ar putea ca preocupările noastre religioase să fie așa de firave pentru că e slaba credința. Credința este un dar primit la botez, dar este și rezultatul frământărilor noastre pentru a o întări. Zice Sfântul Pavel: „credința este din auzire, iar auzirea, prin cuvântul lui Hristos” (Romani 10, 17). Iar dreptul Iov, folosindu-se de argumentul imbatibil al cauzalității, face următoarea pledoarie: „la întrebă dobitoacele, și te vor învăța, și păsările cerului, și te vor lămuri; sau vorbește cu pământul, și-ți va da învățătură și peștii mării îți vor istorisi cu de-amănuntul. Cine nu cunoaște din toate acestea că mâna Domnului a făcut aceste lucruri?” (Iov 12, 7-9).

Totuși, sunt situații laudabile în care cei tineri, mediul fiind ostil credinței, Îl mărturisesc pe Dumnezeu. În acest sens, ne-a lăsat o povestire convingătoare părintele profesor Dumitru Călugăr⁴.

Zice povestirea că undeva trăia un împărat care, pe măsură ce îmbătrânea, slăbea în credință. Dorința lui cea mare era să-L vadă pe Dumnezeu. Și le-a dat boierilor, slujitorilor și preoților de la curtea sa o poruncă drastică: în trei zile, să i-L arate pe Dumnezeu. Dacă nu, e în joc viața lor.

Ne închipuim ce spaimă pe bieții oameni. A treia zi sunt chemați la palat și erau îngroziți. Cine a salvat situația? Un băiat isteț și credincios al unui păstor. El ieși curajos în fața împăratului.

¹ Mihai Eminescu, *O, rămâi*, în volumul de poezii - proză literară, Editura Cartea Românească, p. 88.

² Ioan Alexandru, *Iubirea de Patrie*, Editura Eminescu, București, 1985, p. 75.

³ Jan Amos Comenius, *Didactica Magna*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1970, p. 34.

⁴ Dumitru Călugăr, *Hristos în școală*, Sibiu, 1934, pp. 228-231.

**Sărbătorile Crăciunului,
Anului Nou și Bobotezei
să le petreceți cu bucurie!**

DIN SUMAR:

– Dumnezeu colindătorul

– † Mitropolitul BARTOLOMEU ANANIA.....(p. 2)

– Peștera din Betleem și experiența rugăciunii

– † PS BENEDICT BISTRITANUL.....(p. 3)

– Partea nevăzută a Crăciunului

– EUGEN ADRIAN TRUTA.....(p. 3)

– Nașterea Domnului în iconografia

Răsăritului ortodox – ARHIM. SIMEON (PINTEA)....(p. 4)

Dumnezeu colindătorul*

† Arhiepiscopul și Mitropolitul
Bartolomeu ANANIA

ubstantivul latinesc *calendae*, asociat cu adjectivul *calendalis*, ne-a dat cuvântul colindă, pe care limba română l-a dinamizat în verbul a colinda. A colinda semnifică acțiunea colindătorilor de a vesti prin cântece Nașterea Domnului și Anul Nou; colăceii pe care ei îi primesc pentru această vestire poartă numele de colindețe. Aria verbului s-a lărgit apoi până la sensul general de a umbla din loc în loc, dar nu în înțelesul de a peregrina, de a rătați fără țintă, ci în acela de a străbate un drum cu popasuri scurte, de cerceta pe cineva din mers.

În practica vieții creștine se consideră că Dumnezeu are o „casă” a Lui, care se numește biserică, spațiul sacru în care se consumă actele liturgice din duminici, din sărbători sau chiar din fiecare zi. Cu excepția celor două ajunuri, al Crăciunului și al Bobotezei, când – potrivit unei tradiții străvechi, de dinaintea de toacă și clopot – preotul merge în casele enoriașilor spre a le vesti evenimentul din ziua următoare, credincioșii sunt aceia care se duc în casa Domnului, periodic sau întâmplător, spre a-l aduce jertfă de laudă. Cu alte cuvinte – și în lumina celor spuse mai sus – oamenii sunt aceia care, de-a lungul anului calendaristic, îl colindă pe Dumnezeu.

Nașterea Domnului, icoană pe lemn din sec. XVII, pictor anonim. Proveniență: satul Osoi, jud. Cluj. Muzeul Mitropoliei Clujului.

În perioada Crăciunului însă lucrurile se petrec altfel: Dumnezeu este Cel Ce-i colindă pe oameni. Potrivit unor texte străvechi, dar încă vii până în zilele noastre, El Se hotărăște să-Și iasă din transcendență și să devină încă o dată accesibil lumii sensibile: Pe o scară de argint / Se coboară Domnul Sfânt. Este un drum mai întâi pe verticală, care exclude accidentalul sau invocația magică și capătă un caracter ceremonial: Se coboară rareori / Numai pe la sărbători. Odată ajuns pe pământ, Dumnezeu își începe colindatul, dar nu de unul singur, ci purtat de vocile copiilor.

E ceas de taină. Satul e cufundat în somn, de parcă n-ar ști că vine Crăciunul. Gospodarii dorm fără grijă. Iată însă că pe ulițe răzbat glasuri tinere: Sculați, sculați, boieri mari / Sculați, voi, români plugari! Nu e vorba de două categorii sociale distincte, ci de dimensiunea mitică ce i se atribuie țaranului în circumstanța sa festivă; el devine „boier” sau „împărat”, ca în orațiile de nuntă, insul pus în situația de a primi oaspeți.

Într-adevăr, motivarea invitației nu se lasă așteptată: Că vă vin colindători/Noaptea pe la cântători. Iată aici un cuvânt uitat, pe care ni-l restituie colindele: cocoșii sunt cântătorii nopții, dar substantivul se preface în adverb; „noaptea pe la cântători”, înseamnă „în revărsatul zorilor”, cu puțin înainte de a miji pe cer sprânceana luminii, un timp al misterului pe care numai cocoșii îl percep. Momentul se integrează cosmic. Strigătul colindătorilor însă nu e un semnal de alarmă, gospodarii nu trebuie să se îngrijoreze: Ei nu v-aduc niciun rău / Ci v-aduc pe Dumnezeu. Cel ce se coboară pe scara de argint este, de fapt, adevăratul Oaspete. Copiii nu sunt altceva decât „teoforii”, adică „purtătorii de Dumnezeu”, o ipostază vecină cu sacerdoțiul; ei alcătuiesc un fel de alai al Împăratului ceresc Ce Se anunță în vizită la vecinul său de jos, domn și stăpânitor al propriei sale gospodării.

Un astfel de Musafir se cere primit după cuviință. Nu e de ajuns ca sătenii-boieri să se trezească, ei trebuie să facă repede și pregătirile necesare: la sculați și slugile / S-aprindă făclile, / să măture curțile, / Curțile și casele, / Că vă vin colindele. Prezența făclilor atestă vremea cântătorilor; e un prag al trecerii din întuneric spre lumină, care include și un scenariu al purificării generale; forfota anunță un moment festiv.

Colindătorii nu poartă cu ei un Dumnezeu abstract. Cu puțin înainte de revărsatul zorilor s-a petrecut un fapt neobișnuit și de aceea pricepem că scara de argint (pomenită și în *Imnul Acatist*) nu e altceva decât Maica Sfântă care L-a născut pe Domnul. Acesta este mititel și-nfășeșel / În scutece de bumbăcel, așadar un prunc fragil ca toți pruncii, dar pe care natura se simte îndatorată să-l ocrotească de împotrivi: Vântul bate, / Nu-l răzbate, / Neaua ninge, / Nu-l atinge. E un act nu numai de tandrețe, dar și de supunere față Cel ce a creat-o și care o înobilează prin propria Sa întrupare.

Unul din cele mai frumoase colinde ni-L înfășeșează pe dumnezeiescul Prunc într-o ipostază împământenită. El s-a născut *La Vitleem, col,*

jos, unde cerul arde luminos, adică nu în tărâmul îndepărtat al Bibliei, ci mai colea, deval, în imediata vecinătate a satului românesc. Nefericită și singură, Maica Preacurata plânge pentru că e săracă și nu are cu ce să-și îmbrace copilul. Vin la ea femeile din apropiere, implicându-se într-un superb gest de solidaritate umano-divină: Nu mai plânge, Maica mea, / Scutecele noi ți-om da, Pruncul sfânt de-i înfășa... Dacă natura însăși – vântul, zăpada – devine sensibilă în fața sacralului, cum să nu devină omul? Gingășia sufletului popular încearcă sublimul.

Colindătorii l-au luat astfel pe Dumnezeu asupra-le și-L însoțesc pe ulițe, la porțile, la ferestrele și-n casele creștinilor, o lucrare ce le conferă dimensiunea unor „hristofori”, adică purtători de Hristos. E vrednic de luare aminte faptul că acest ceremonial nu este o simplă comemorare a unui eveniment care s-a petrecut în timpuri îndepărtate, ci reactualizarea acelui eveniment în adevărul său perpetuu: Mare-i seara de-astă seară, / Dar nu-i seara de-astă seară, / Ci e seara lui Crăciun, / Lui Crăciun celui bătrân, / Când s-a născut Fiul sfânt, / Fiul sfânt pe-acest pământ. Niciodată nu voi conțeni să citez aceste versuri extraordinare, a căror subțirime de gând și frumusețe literară nu-și află egal în lirica poezilor cârturari. Crăciunul e mai mult decât amintirea sau celebrarea nașterii Domnului, e Nașterea însăși, miracolul de acum două mii de ani e contemporan cu noi. În alaiul colindătorilor, Oaspetele e Hristos real, iar omul se constituie într-un adevăr drept gazdă a Domnului întrupat. Și-mi aștept pe Dumnezeu / Să mi-l ospătez și eu, exclamă el într-un colind din Țara Loviștei, pentru ca la sfârșitul unei oșpeții îndelungate – cam cât durată colindatului, de la Sfântul Nicolae până la Sfântul Ion – să conchidă: Dacă luna se-mplineară / Dumnezeu afar' ieșeară, / Sus la cer se ridicară / Lasă-n casă sănătate / Și prin curte bogăție. Darurilor li se răspunde cu daruri, după cel mai autentic cod al nobleței.

Viziunea populară asupra lui Dumnezeu-colindător e profund creștină. Dacă Iisus din sălașul liturgic îndeamnă: „Veniți la Mine toți cei osteniți și împovărați”, Cel din pragul casei așteaptă să i se deschidă: „Iată, Eu stau la ușă și bat”. De Crăciun El bate în ușă cu un clopoțel de argint: Sculați, sculați, boieri mari / Că vă vin colindători / Noaptea pe la cântători...

Comunicat de presă

A apărut calendarul bisericesc pe anul 2023

Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului pune la dispoziția credincioșilor 5 tipuri de *calendare bisericești* pe anul 2023: calendar de perete coală, calendar agendă, calendar de perete cu spirală – format A3 și A4, și calendar de birou.

Calendarele bisericești, expresie iconografică a timpului, au fost tipărite la Tipografia Renașterea cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Andrei și pot fi achiziționate de la magazinele bisericești din Cluj-Napoca, Turda, Dej, Gherla, Huedin, Bistrița, Beclean și Năsăud, și de la pangarele bisericilor și mănăstirilor din cuprinsul Eparhiei noastre.

Designul și grafica calendarelor au fost realizate în concordanță cu tematica omagială și comemorativă a anului 2023, declarat în Patriarhia Română „Anul omagial al pastorației persoanelor vârstnice și

Anul comemorativ al immografilor și cântăreților bisericești (psalți)”.

Astfel, pe calendarul de perete tip coală este imprimată icoana Sfinților și Dreptilor dumnezeiești Părinți Ioachim și Ana, dar și medalioane cu centrele de vârstnici din cadrul eparhiei noastre și cu cele două instituții de învățământ teologic, Facultatea de Teologie Ortodoxă și Colegiul Ortodox „Mitropolitul Nicolae Colan” din Cluj-Napoca.

Calendarul tip agendă, pe lângă textul propriu-zis, cuprinde datele de contact ale membrilor administrației eparhiale, școlilor teologice, protopopiatelor, așezămintelor monahale și centrelor misionar-sociale din cuprinsul Eparhiei Clujului. Imaginea de pe prima copertă reprezintă icoana Sfinților și Dreptilor dumnezeiești Părinți Ioachim și Ana, iar imaginea de pe ultima copertă ilustrează Centrul misionar-social „Sfântul Apostol Andrei” din Cluj-Napoca.

Calendarul de perete cu spirală, în cele două formate A3 și A4, și calendarul de birou, pe lângă imaginea de pe prima copertă cu Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, cuprind imagini cu mănăstiri din Arhiepiscopia noastră, la care se adaugă și câte o reprezentare iconografică.

Biurul de presă al Arhiepiscopiei Clujului

Pr. Cornel Coprean

➤ - Băiete, zise împăratul, ți-i viața în joc! Arată-mi-L pe Dumnezeu!

Era o zi cu soare torid, cu raze fierbinți și cu lumină puternică.

- Măria ta, răspunse băiatul, să ieșim în piață. Privește în sus!

- Vrei să mă orbești, băiete? Nu vezi ce căldură și lumină se revărsă din soare?

- Majestatea voastră, soarele este o creatură a lui Dumnezeu și nu-l puteți privi, atunci cum o să-L priviți pe Dumnezeu?

- Inteligent mi-ai răspuns băiete, dar ia spune-mi ce a fost înainte de Dumnezeu?

- Măria ta, numără! Și începu împăratul să numere: 1, 2, 3 ...

- Nu așa, împărate, ci numără dinainte de 1...

- Înainte de 1 nu mai este nimic!

- Nici înainte de Dumnezeu nu este nimic! zise băiatul.

Răspunsul îl fascină pe împărat și feliicită pe băiat și-i spuse: Bravo!

- Îți mai pun o întrebare, zise împăratul. Ce face Dumnezeu acum?

Băiatul îi ceru Împăratului să-și dezbrace hlamida împărătească și să se îmbrace cu hainele lui de păstor. Apoi îl pofti să se coboare din tron și se urcă el pe tron și-i zise tare:

- Iată ce face Dumnezeu, pe unii îi urcă și pe alții îi coboară!

Împăratul fu uimit de înțelepciunea păstorului și începu și el să ducă o viață spirituală normală.

Vedeți, sunt și cazuri în care tineri inteligenți și credincioși îi convertesc pe cei bătrâni. Noi însă, știind că, în cele mai multe cazuri, tinerii au nevoie să fie învățați, iar cei bătrâni ajutați, am pledat pentru lucrul acesta: tradițiile străbune de Crăciun să le transmitem tinerilor, și cei bătrâni văzându-i că le pun în practică, să se bucure.

Colindatul, vestirea nașterii lui Hristos, comuniunea ce o creează aceste preocupări, sunt de mare importanță. Și ce să mai spunem de ajutorarea copiilor săraci, a oamenilor săraci, în care Mântuitorul așteaptă să fie ajutat. Nu citim noi oare în Sfânta Scriptură: „Flămând am fost și Mi-ați dat să mănânc; însetat am fost și Mi-ați dat să beau; străin am fost și M-ați primit; bolnav am fost și M-ați cercetat; în temniță am fost și ați venit la Mine” (Matei 25, 35-36).

Și apoi, neapărat în ziua de Crăciun, să participăm la Sfânta Liturghie, unde pâinea și vinul se prefac în Trupul și Sângele Domnului. Ne zice Sfântul Pavel: „Paharul binecuvântării, pe care-l binecuvântăm, nu este, oare, împărțirea cu sângele lui Hristos? Pâinea pe care o frângem nu este oare împărțirea cu trupul lui Hristos?” (I Corinteni 10, 16).

Referitor la faptul că, după ce ne-am pregătit în Postul Crăciunului, ne împărțim cu trupul lui Hristos, Vasile Voiculescu a scris un colind minunat: „În coliba-ntunecată / Din carne și os lucrată, / A intrat Hristos deodată... / Coliba cum L-a primit / S-a făcut cer strălucit / Pe bolta de mărgărit / Iar în ea soare și stele / Cu Arhangheli printre ele. / În mijloc tron luminos / Și, pe el, Domnul Hristos, / Care mult se bucura / Duhul Sfânt salătura / Și acolo rămânea / Și acum și pururea...”

Răspunsul nostru: „Și noi, Doamne, ne-am sculat / Coliba-am curățat / Uși, ferestre, toate-s noi, / Doamne, intră și la noi”⁵. În felul acesta vom sărbători frumos Crăciunul.

Eu știu că mulți dintre cei care ar trebui să audă sau să citească aceste lucruri nu sunt aici. Prezenți sunt tot cei ce au preocupări duhovnicești, sunteți dumneavoastră cei ce prețuiți Crăciunul și tradițiile legate de Crăciun. Dar prin intermediul dumneavoastră, nădăjduim să ajungă și la ei mesajul nostru. Sărbătoarea Nașterii lui Hristos, mesajul Evangheliei Sale, are mare importanță pentru toți. Simion Mehedintși ne spune că „un om, ca și un popor, atâta prețuiește, cât a înțeles din Evanghelie”⁶.

Dorim ca sărbătorile Crăciunului, Anului Nou și Bobotezei să le petreceți cu bucurie, cei tineri să știe și cei bătrâni să poată. **Sărbători ferice!** și **La mulți ani!** vă zice

† ANDREI

Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului
și Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului

⁵ Vasile Voiculescu, *Integrala Operei Poetice*, Editura Anastasia, București, 1999, p. 575.

⁶ Simion Mehedintși, *Creștinismul Românesc*, Editura Anastasia, București, 1995, p.1.

* Text inedit din arhiva Fundației „Mitropolitul Bartolomeu”.

† **BENEDICT Bistrițeanul**

Episcop vicar al

Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului

**Peștera din Betleem și
experiența rugăciunii**

reștinismul și perspectiva evanghelică valorizează spațiul și timpul, ambele fiind coordonate firești pentru om, dar pe care și Dumnezeu le folosește pentru a Se întâlni cu omul. Avem o paradigmă originală, cea a începutului, unde „toate erau bune foarte”, dar avem și o confirmare a acesteia, în zorii noului început, la Întruparea Fiului lui Dumnezeu, eveniment care a dat sens istoriei, dar și semnificație spațiului. Locul privilegiat este Betleemul, deși un oraș puțin important, dintr-o țară puțin cunoscută, la acea vreme. Timpul apare descris în termenii excelenței drept „plinire a vremii” (Galateni 4, 4). Atât locul, cât și timpul devin slujitori ai tainei care se săvârșește la Crăciun – împlinirea năzuințelor și a rugăciunilor generațiilor de dinainte. De acum numele lui Dumnezeu este Emanuel – un Dumnezeu aici cu noi (și spațial), un Dumnezeu acum cu noi (și temporal).

În centrul exprimării liturgice, desemnând acel spațiu privilegiat, stă tabloul peșterii de la marginea orașului. Aici Își găsește odihnă „întru ale Sale” (Ioan 1, 11) Cuvântul lui Dumnezeu întrupat, așezându-Se în adâncul pământului, asemenea unei semințe (Luca 8), pentru a germina un pământ nou, o lume și o viață nouă. Peștera este punctul de referință de unde reîncepe totul. Aceasta capătă o valoare simbolică, care se descrie în termeni personali, de vreme ce aduce cu sine posibilitatea de a ne întoarce la paradigma originală, ce stă la baza înnoirii vieții. Întruparea este evenimentul maxim din istorie, însă, deopotrivă, este taina care se întâmplă cu mine, cu noi, „astăzi” și „aici”.

Participarea la taina Crăciunului ne este indicată în limbaj imnografic în chip variat. Însă una dintre căile evidente este experiența rugăciunii, ba chiar cu posibile conotații isihaste. În sensul acesta, primul indiciu evident este ieșirea în afară, a orașului, a viețuirii mundane, a ritmului cotidian obișnuit, unde se desfășoară Taina. Deși este vorba de o mișcare în sens fizic evident, totuși această ieșire presupune, în paralel, o mișcare lăuntrică obligatorie pentru a putea participa la un eveniment de o asemenea amploare, o întâlnire unică, cu valențe definitorii și determinante pentru tot ceea ce urmează. Retragera este exprimată în cântările sărbătorii sub chipul pustului, atât de căutat de asceții iubitori de rugăciune, care Îi oferă lui Hristos ieslea, dar și prin imaginea peșterii, care este darul pământului pentru Prunc¹. Pustiul și peștera devin imagini-simbol pentru viața de retragere în care se lucrează liniștirea, isihia, ce însoțește rugăciunea.

Argumentarea acestei lucrări o vom face din două surse – biblice și patristice. Hristos Însuși este Cel Care face chemarea înspre retragere în lăuntru: „Tu însă, când te rogi, intră în camera ta și, închizând ușa, roagă-te Tatălui tău, Care este în ascuns, și Tatăl tău, Care vede în ascuns, îți va răsplăti fie” (Matei 6, 6). Peștera este spațiul ascezei personale, toposul rugăciunii, dar și al întâlnirii cu Cel așteptat, cu Cel dorit. Îl reprezintă atât pe om în lucrarea lui, cât și pe Dumnezeu în întâmpinarea acestuia. Condiția pe care o pune Hristos are, mai întâi, un caracter general, însă i se poate adăuga și unul specific, pentru omul din lume. Pustiul și peștera, în cazul acesta, indică necesitatea de retragere, chiar și spațială, în discreția casei noastre, într-un zonă consacrată celor spirituale, unde să ne exersăm în lucrarea liniștirii și a rugăciunii.

Acest pustiu în mijlocul lumii devine un spațiu sacru de retragere sistematică și necesară deopotrivă, pentru întâlnirea tainică cu Domnul în rugăciune.

Cel de-al doilea argument, din literatura patristică, de data aceasta, provine de la Sfântul Isaac Sirul și are o aplicabilitate specifică – peștera este chilia monahului. De altfel în limba siriacă, unul dintre termenii prin care se exprimă locuința călugărului este tocmai cel de groță sau peșteră (m'rtâ): „Chilia celui singuratic este scobitură / peșteră a stâncii, unde Dumnezeu a vorbit cu Moise (Ieșire 32, 22), precum zic Părinții”². Apare aici limpede exprimată exigența retragerii în vederea liniștirii, asociată etapei ascetice, însă și mai evident este accentul pus pe experiența mistică, descrisă în termenii vederii lui Dumnezeu, care este desăvârșirea vieții duhovnicești.

Peștera devine locul descoperirii lui Dumnezeu în lumină – „lumina cunoștinței”³, un alt concept prezent în slujba de la Crăciun, de altfel specific experienței isihaste. Dar, în același timp, se arată drept camera de nuntă, „taina străină și neobișnuită”⁴, la care are acces omul, tocmai prin Întruparea lui Hristos, metaforă comună în Scriptură și la autorii mistici. De fapt, Crăciunul este taina nuntirii Cerului cu pământul: „cerul și pământul astăzi s-au împreunat, născându-se Hristos”⁵, care își va afla deplinătatea în ospățul veșniciei. Nu întâmplător multe din colindele tradiționale au în centru tocmai imaginea nunții, a ospățului, la care suntem invitați toți, hrănindu-ne euharistic cu Pâinea

cea din „Casa pâinii” și cu Vinul bucuriei, dorite cu ardore de cei dinainte, „într-o desfătare tainică în lăuntru peșterii” unde „privim cele din rai”⁶, toate aceste expresii cu trimitere directă la experiența mistică a întâlnirii cu Domnul în rugăciune. Peștera devine, dintr-o dată și într-un mod surprinzător, cer, iar ieslea sălășluire⁷. În fața tainei, cea mai potrivită atitudine este tăcerea care însoțește uimirea, ca cea mai adecvată formă de cunoaștere. Așa ne îndeamnă și imnograful: „Mai lesne este, Fecioară, pentru noi să iubim tăcerea, că este lucru neprimejdios, decât a împleni din dragoste cântări cu osârdie alcătuite, că este lucru anevoios.

Ci, o, Maică, pe cât binevoiești, dă-ne și nouă această putere”⁸. Din acest text și din multe altele asemănătoare, observăm că Maica Domnului Rugătoarea (Oranta) ocupă un loc central, nu doar la nașterea lui Hristos, ci și în înțelegerea simbolică pe care ne-o propune sărbătoarea Crăciunului. Ea este imaginea întrupării desăvârșite a rugăciunii, dar este și icoana întrupării desăvârșite a lui Hristos, ca rod al rugăciunii. De aceea, o invocăm pentru a ne învăța să trăim taina, ca una care s-a învrednicit deplin de ea, și să ne dea și „harul nașterii celei de a doua cel de viață făcător”⁹.

Crăciunul ne indică, în termenii aceluși „astăzi” repetat la nesfârșit, șansa de a participa tainic la nașterea lui Hristos în lume, și deodată, în lăuntru nostru, în chip real, accesibil și personal. Peștera din Betleem devine punctul de referință, dar și poarta de acces înspre această experiență – prin retragere, liniștire și rugăciune. Împreună și la capătul acestora, tainic, ne așteaptă întâlnirea cu Dumnezeu nostru întrupat, de acum de aproape, izvor al păcii, al luminii, al bucuriei și al dragostei.

Vă dorim sărbători fericite și cu multă tihnă, alături de cei dragi!

† **BENEDICT Bistrițeanul**

Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului

² Cuvinte pentru nevoiță, Alba Iulia, Reîntregirea, 2010, 25, p. 236.

³ Troparul sărbătorii, Mineiul pe decembrie, p. 526.

⁴ Imnosul cântării a noua, Mineiul pe decembrie, p. 524.

⁵ Mineiul pe decembrie, p. 513.

⁶ Icosul sărbătorii, Mineiul pe decembrie, p. 521.

⁷ Imnosul cântării a noua, Mineiul pe decembrie, p. 524.

⁸ Un alt imnos al cântării a noua, Mineiul pe decembrie, p. 525.

⁹ Troparul sărbătorii, Mineiul pe decembrie, p. 526.

Partea nevăzută a Crăciunului

Dr. Eugen Adrian Truța

rea adeseori discutăm despre partea vizibilă a Crăciunului. Suntem convinși de materialitatea accentuată a alcătuirilor noastre de sezon. Ne îngrijorăm noi înșine de voracitatea achizițiilor, ne simțim urmăriți de discursurile consumismului, suntem împotriva sau pentru anumite atitudini, receptăm detaliile în speranța de a întrezări esențialul, facem muncă de ocaș al ceremonialului.

Moralistul din mine, la fel de stingher ca vina ce o poartă, discerne iminența evenimentului ce stă să aibă loc la finele lunii decembrie. Oricât de creștin sau ne-creștin e ritmul vieții, oricâte războaie ne bat la poartă, oricâte suferinți mai răbdăm, Nașterea lui Iisus Hristos, Domnul și Mântuitorul nostru, Mesia cel așteptat, singurul lucru nou sub soare (Sf. Ioan Damaschinul), Om și Dumnezeu deodată, schimbă conformația vieții noastre.

La distanță de magicul sărbătorilor (care pare să fie un sinonim de circumstanță virtuală al bucuriei Crăciunului), noi, creștinii, avem pâlparea credinței în vestea bună primită de sus că sfârșitul vieții biologice nu e finalul a ceea ce suntem. Pentru prima dată în istorie, Cineva a venit să ne spună că lumina din noi nu va apune niciodată, că tot ce am sperat și am aruncat în jocul absurd și nedrept al vieții va avea o continuare și o împlinire prin credința în Cel Unul-Născut.

Vestea Nașterii lui Dumnezeu într-o peșteră se transpune în vestea nașterii lui Dumnezeu în viața noastră și, deși pare doar un artificiu retoric, doar conștiința că tot ce suntem și tot ce facem are un sens personal și meta-istoric aduce flacăra răsăritului în noi.

În puține ocazii, universul a reacționat la fel de vizibil și astronomic ca-n cazul acestei Nașteri deduse de înțelepții magi din Orientul Îndepărtat. În puține ocazii similare, universalitatea acestei descoperiri a strălucit cu atâta pregnanță de neocolit. În și mai puține ocazii, ne-am aprins lăuntric de lumina acestei clipe.

Ar fi fost și greu să o facem singuri, de capul nostru într-o lume fără de cap. Tocmai de aceea, autoritatea părinților nu este autoritatea unei opțiuni, ci este glasul a tot ce nu poate fi spus și nu poate fi văzut. Nu vrem să vedem dragostea părinților noștri ca pe o sumă categorică de însușiri pozitive. Nu ne naștem pentru ca părinții să se / ne dezvolte personal. Ne naștem pentru că nu vedem altă cale, așa cum Mântuitorul S-a născut fiindcă nu Se vedea. Crăciunul este sărbătoarea prin excelență a nevăzutului, nu în sensul invizibilității persoanei istorice și divine a lui Iisus Hristos, ci a prăznuirii dumnezeirii care, deși Se vede, rămâne nevăzută. Și dacă am forțat nota, iertați-mi origenismul.

Asemeni părinților, care ne țin de brațe în ajunul pașilor noștri, credem că este și viața noastră spirituală. Nu vom putea merge niciodată singuri într-un tărâm în care totul pare nesigur și minat de intenții sclipicioase. Trebuie să fie cineva să ne expună pericolele acestui versant, să ne asigure cum se asigură alpiniștii, să ne ferească de mlaștina plăcerilor paralizante, de mirosul fetid al nedreptății. Cine ne încredințează aceste sfaturi nu va fi un maestru distant și mult prea înțelept, ci o inimă de părinte mult prea pătită, a cărui dragoste este suferința dedicată nouă.

Așa primim din partea celor dragi, părinți și bunici, semnele deplinei înțelegeri despre ce se întâmplă la Crăciun. De sărbători, tot ce nu se vede, rămâne nevăzut, iar tot ce se vede, încetează să se mai vadă. Adică: toată dragostea invizibilă a părinților și fiilor, rămâne nevăzută, ca un tezaur ascuns privirii, iar toate gesturile vizibile ale sărbătorii, încetează să se mai vadă în spatele bucuriei spirituale.

Va fi sunând silogistic acest paragraf, dar nu e oare dragostea orbirea supremă de care nu vrem să ne despărțim?! Că, iată, ea toate le vede, rămânând mereu nevăzută. Nu e oare Nașterea lui Hristos paradoxul nevederii văzutului?! A strălucit oare vreodată mai mult partea nevăzută ca-n amploarea văzută a Crăciunului?!

Vestea Nașterii Mântuitorului este prezentă planetar, și dacă mulți ne vor acuza de aculturație europocentristă, va fi mai puțin important: între toate observabilele zilei, se va fi strecurat și steaua magilor, se va fi auzit colindul îngerilor, se vor fi primit darurile sufletului, se vor fi prăznuit în regești ospețe, poate și războaiele se vor fi oprit. Cum să bombardezi de ziua Celui Care a născut viața?! Trebuie să te oprești, să-ți faci cruce și să vezi nevăzutul păcii.

Tonul acestor rânduri vorbește despre deja înțeleasa prezență în sânul familiei și comunității, în simpla bucurie a receptării celui mai puțin vizibil lucru din toate și care se vede prin nevedere.

Sărbători fericite!

¹ Stihiră de la vecernia Nașterii Domnului, în Mineiul pe decembrie, București, EIBMBOR, 2019, p. 106.

Nașterea Domnului în iconografia Răsăritului ortodox

Arhim. Simeon Pintea

Icoana Crăciunului este una dintre cele mai bogate icoane de praznic ale tradiției creștine atât în ceea ce privește complexitatea compoziției, cât și conținutul sau mesajul teologic. Ea are capacitatea de a ilustra prin mijlocirea artei liturgice și în conformitate cu învățătura Bisericii însăși esența evenimentului „de la plinirea vremii” (*Galateni 4, 4*) pe care îl prăznuim pe 25 decembrie, adică actul întrupării reale a Logosului dumnezeiesc în istoria lumii. Icoana Crăciunului afirmă în fața conștiinței noastre învățătura de credință a Bisericii despre taina Persoanei divino-umane a Domnului Iisus Hristos, precum și consecințele actului întrupării Sale asupra lumii.

Cele mai vechi reprezentări artistice ale evenimentului de la Betleem ni s-au păstrat din prima jumătate a veacului al IV-lea (aproximativ din anii 320-325) pe sarcofage care au sculptate pe fațadă scene creștine. Aceste basoreliefuluri au ca temă *Semnul* descoperit păstorilor de către înger la Nașterea Domnului, potrivit mărturiei Sfântului Evanghelist Luca: „Și acesta vă va fi semnul, veți găsi un prunc înfășat, culcat în iesle” (*Luca 2, 12*). De aceea, în aceste reprezentări paleocreștine Pruncul apare întotdeauna înfășat, niciodată gol, și culcat în iesle. El are înfățișarea unui pește – (ICH-THYS), un vechi simbol creștin având menirea să exprime misterul iconomiei dumnezeiești realizate în Hristos. Uneori, Pruncul dumnezeiesc este așezat pe un vâl ce seamănă cu acoperământele liturgice și care îmbracă ieslea asemenea unui acoperământ de altar. Ieslea devine astfel o reprezentare a prestolului euharistic, indicând dimensiunea sacramentală a umanității lui Hristos asumată la întrupare. De altfel, în Cuvântarea despre Pâinea Vieții, Mântuitorul Însuși afirma despre Sine: „Eu sunt pâinea cea vie care s-a pogorât din cer. Cine mănâncă din pâinea aceasta viu va fi în veci. Iar pâinea pe care Eu o voi da pentru viața lumii este trupul Meu” (*Ioan 6, 51*). Ieslea întrupării devine altarul lumii, din care se oferă Pâinea Cuvântului lui Dumnezeu ca hrană popoarelor pământului, după cum se exprimă pelerina Paula, pustnica de lângă Betleem: „Slăvit să fie Betleemul, Casă a pâinii, unde s-a născut Pâinea cea cerească”¹. Textele liturgice de mai târziu vor dezvolta într-un mod cu totul excepțional tema ieslei-altar euharistic: „Taine învățând pe magi, Înțelepciunea lui Dumnezeu, cheamă pârga cea din păgâni, pe cei mai înainte necuvântători să-i ospăteze prin cuvânt, masă de taină fiind pusă în ieslea animalelor...”²; sau „Veniți, credincioșilor, cu gânduri înalte să ne îndulcim din ospățul Stăpânului și din masa cea nemuritoare, în peștera cea săracă, cunoscând pe Cuvântul cel ce S-a întrupat în chip de negrăit”³.

Cea mai veche scenă a Nașterii Domnului din artă este considerat acest basorelief de pe un capac de sarcofag din basilica Sfântul Ambrozio, Milano (Italia), al generalului roman Stilicho, care a murit în 408 d.Hr. Boul și măgarul și două păsări sunt singurele figuri care apar pe lângă Iisus, care este înfășat în iesle. Poate că motivul pentru distribuția elementelor componente ale imaginii, inclusiv absența Mariei și a lui Iosif, se datorează faptului că această imagine ilustrează profeția Vechiului Testament, din proorocul Isaia 1, 3: „Boul își cunoaște stăpânul, asinul ieslea domnului său...”

Deasupra altarului se văd capetele celor două animale, boul și asinul, reprezentând Biserica născută dintre iudei și Biserica născută dintre neamuri, potrivit profeției lui Isaia: „Boul își cunoaște Stăpânul și asinul ieslea domnului său, dar Israel nu Mă cunoaște; poporul Meu nu Mă pricepe” (*Isaia 1, 3*). Sensul hristologic pe care artiștii creștini l-au acordat Semnului de pe ieslea-altar din peștera din Betleem, celor două animale care își recunosc Stăpânul și păstorilor ca martori ai evenimentului întrupării, se datorează contextului istoric în care apar aceste imagini, atât de frământat de ereziile lui Arie, Nestorie și Eutihie. Astfel, prin mijlocirea artei, în modul cel mai clar și mai simplu cu putință, era mărturisită credința Bisericii că Pruncul „înfășat și culcat în iesle” este Dumnezeu adevărat și om adevărat și El este „plinirea Legii și a Prorocilor” (cf. *Matei 22, 40*; *Romani 13, 10*).

Trebuie menționat și faptul că în aceste reprezentări arhaice care pregătesc cristalizarea canonului artistic al icoanei praznicului

Nașterii lui Hristos, Fecioara Maria este când absentă, când așezată deoparte, adeseori fără să-și privească Pruncul. Acest lucru nu înseamnă că Biserica primară desconsidera rolul hotărâtor al Mariei în iconomia Întrupării Cuvântului. Artiștii însă aveau intenția ca prin mijlocirea imaginilor să transmită un mesaj teologic, anume că Pruncul înfășat, culcat în ieslea-altar, este Fiul lui Dumnezeu, născut din Tatăl mai înainte de toți vecii, întrupat pentru noi și pentru a noastră mântuire. Acesta este motivul pentru care Iosif logodnicul lipsește cu desăvârșire din aceste reprezentări vechi, el nefiind tatăl Copilului. De altfel, în scena închinării magilor, întâlnită frecvent în arta paleocreștină, pe sarcofage și în frescele catacombelor, reprezentanții neamurilor păgâne se prosternă în fața Pruncului dumnezeiesc așezat pe genunchii Fecioarei. Prin această scenă, artiștii antichității târzii doreau să afirme un alt adevăr de credință major: nimeni nu-L poate adora pe Mântuitorul Hristos fără să o cinstească pe maica Sa pământească.

Iconografia clasică a Nașterii lui Hristos își are prototipul în imaginile imprimate pe *ampolle* din secolele al V-lea și al VI-lea în care pelerinii obișnuiau să aducă untdelemn de la locurile sfinte. Asemenea vase purtau imagini ale evenimentelor evanghelice care s-au petrecut în locurile unde acestea erau confecționate. Potrivit arheologilor, scena Nașterii lui Hristos a fost reprezentată pe recipiente de acest fel în zona Betleemului. O astfel de reprezentare a Nașterii ni s-a păstrat și pe capacul unei case-relicvar ce datează din veacul al VI-lea, considerat azi a fi una dintre comorile capelei Sancta Sanctorum din Lateran⁴. Icoana Crăciunului a fost elaborată, într-o primă fază, în Bizanț, între secolele VI-XI, și definitiv între secolele XIV-XV, în arta liturgică a țărilor ortodoxe, „de-a lungul unor epoci marcate de impresionante eforturi teologice și memorabile dezvoltări ale conștiinței sacramentale a Bisericii”⁵. Asistăm, așadar la un proces lent de elaborare a schemei artistice.

Nașterea Domnului. Icoană de la începutul secolului XV, realizată de Sfântul iconograf Andrei Rubliov.

Centrul icoanei, atât din perspectiva compoziției artistice cât și din perspectiva mesajului teologic este *Pruncul înfășat, culcat în iesle*. Toate celelalte elemente se raportează la acest centru. Peștera, deși nu apare menționată în Evangheliile, apare în mărturii patristice care datează deja din veacul al II-lea. Sfântul Iustin Martirul și Filosoful pomenește despre ea în *Dialogul său cu iudeul Trifon*: „pentru că Iosif n-a putut găsi niciun adăpost în sat, s-a așezat într-o peșteră, nu departe de Betleem”⁶. Deschizătura peșterii, zugrăvită întotdeauna în culori întunecate, semnificativă „latura și umbra morții” (*Matei 4, 14*), adică lumea căzută în care strălucește Soarele dreptății (*Malaahi 3, 20*). Atât în vechile reprezentări, cât și în icoana elaborată, Pruncul este înfășat, asemenea unui mort, nu în scutece, ci în giulgiu de îngropare, și este așezat nu în iesle, ci într-un sarcofag de piatră, simboluri ale Jertfei lui Hristos și, de asemenea, ale Sfintei Euharistii, reactualizare perpetuă a Jertfei Sale unice și veșnice. Peștera, ieslea,

scutecele sunt indicii ale pogorării Sale de negrăit și prefigurări ale morții și îngropării Sale. De asemenea, aproape de iesle apar cele două animale din profeția lui Isaia, boul și asinul. Peștera în care se află ieslea este, de fapt, deschizătura unui munte. Punctul de plecare al trecerii de la peșteră la munte îl constituie profeția mesianică a lui Daniel, care se citește la Vecernia Praznicului: „După cum tu ai văzut că o piatră a fost desprinsă din munte, nu de mână omenească” (*Daniel 2, 45*). Potrivit acestei profeții, muntele este prefigurarea Fecioarei. De altfel, tema muntelui ca imagine a Fecioarei din care S-a născut Cel ce S-a revelat pe Sine Piatra cea din capul unghiului (cf. *Psalmul 117, 22*; *Luca 20, 18*; *Faptele Apostolilor 4, 11*; *I Petru 2, 4-8*; *Romani 9, 32-33*; *Efeseni 2, 20*) este articulată în formule poetice de mare pro-

funzime ale iconografiei liturgice: „Munte te-a văzut pe tine, odinioară, prorocul Daniel, Născătoare de Dumnezeu, dintru care S-a tăiat Piatra, care a dărâmat și a sfărâmat templele idoloilor, precurată, dumnezeiască mireasă”⁹. Importanța ei în iconomia mântuirii este sugerată de poziția centrală și de dimensiunea ei în comparație cu celelalte elemente ale compoziției. Ea este întinsă în apropierea pruncului, în afara peșterii, pe un pat somptuos. Poziția ei exprimă mesajul teologic pe care artistul a vrut să-l transmită prin mijlocirea icoanei, în legătură cu natura divină sau cea umană a Mântuitorului. Atunci când ea este reprezentată pe jumătate ridicată, fapt ce arată absența suferințelor nașterii, icoana sugerează Nașterea feciorelnică și originea divină a Pruncului. În majoritatea icoanelor însă, ea este întinsă, odihnindu-se de oboseala nașterii, ceea ce sugerează natura umană incontestabilă a Pruncului și realitatea nașterii.

În partea de sus a icoanei apare steaua, care este un fenomen supranatural. Magii de la Răsărit vin cu daruri călăuziți de stea, prefigurând Biserica care se va converti dintre neamurile păgâne. Îngerii slavoslovesc, dar și vestesc minunea păstorilor, care prefigurează Biserica ce se va converti dintre iudei. Scena spălării pruncului, inspirată din scrierile apocrife, sugerează că întruparea a fost reală. Dreptul Iosif e reprezentat mai retras, fapt ce sugerează că el nu este tatăl Pruncului. Este frământat, fiind ispășit de gândurile de îndoială. În persoana lui Iosif, icoana dezvăluie nu numai drama sa personală, ci și drama întregii omeniri, dificultatea de a accepta ceea ce este mai presus de rațiune, misterul Întrupării lui Dumnezeu. În unele icoane, Fecioara Maria privește cu compătimire spre Iosif, compătimitodată necredința și îndoiala omenească. Prin bogăția sa artistică și teologică, contemplarea icoanei Nașterii Domnului, împreună cu impresionanta iconografie a Praznicului, ne vor ajuta să pătrundem însă mai adânc în misterul mântuirii care ni se revelează tocmai în taina Întrupării Logosului dumnezeiesc.

¹ IERONIM, *Epist.* 108.

² *Canonul* de la Pavcernița din 22 decembrie, cântarea I, tropar 2.

³ *Canonul* de la Pavcernița din 22 decembrie, cântarea a IX-a, Irmos.

⁴ Wilhelm NYSSSEN, *Începuturile picturii bizantine*, trad. Pr. Dumitru STĂNILOAE, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 1975, p. 81.

⁵ Pr. Ioan BIZĂU, *Liturgie și teologie*, Editura Patmos, Cluj-Napoca, 2009, p. 43.

⁶ Utrenia din ziua de 25 decembrie, *Condacul*, alcătuirea lui Roman Melodul.

⁷ Stihiră la Vecernia din 26 decembrie.

⁸ Sf. IUSTIN MARTIRUL ȘI FILOSOFUL, *Dialogul cu iudeul Trifon*, în col. PSB, vol. 2, trad. Olimp Căciulă, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1980, p. 185.

⁹ *Canonul* la Utrenia Înaintepăzării din 23 decembrie, oda a III-a.

Magii, la Pruncul Iisus (Mt. 2,1-11)

Pr. prof. univ. dr. Stelian Tofană

Preliminarii

Evangelistul Matei relatează Nașterea Mântuitorului Iisus Hristos ca fiind un fapt istoric, încadrat de evenimente naturale, dar și miraculoase, și care pot fi grupate în două faze:

1. Evenimente care se desfășoară în Ierusalim (Mt. 2, 1-8)
2. Evenimente care se desfășoară în Betleem (Mt. 2, 9-12. Comp. Lc. 2, 4-20).

Fiecare cadru de evenimente este introdus de „episodul magi”: călătoria și sosirea acestora la Ierusalim (Mt. 2, 1); călăuzirea lor spre Betleem, de către „Stea”, și închinarea înaintea Pruncului Iisus (Mt. 2, 9-11).¹

După precizarea locului nașterii, ca fiind Betleemul Iudeii (Mt. 2,1), Evangelistul Matei indică și timpul nașterii lui Iisus Hristos, consemnând: „în zilele lui Irod regele” (Mt. 2, 1). Acest timp nu putea fi altul decât, cândva, spre sfârșitul vieții lui, în ultimii săi ani de domnie (37-4 î.Hr.), Cezar, la Roma, fiind Augustus, iar Quirinius, guvernator al Siriei (Lc. 2, 1-2). În relatarea mateiană este vorba de Irod Idumeul, numit și „Cel Mare”, pentru a nu se confunda cu Irod Antipa, fiul său, sau cu Irod Agripa, nepotul său.²

Dar, în precizarea timpului istoric al nașterii Mântuitorului Iisus Hristos mai poate fi luat în calcul cel puțin încă un eveniment, de data aceasta miraculos, consemnat numai de Evangelistul Matei, și anume apariția „stelei magilor” (Mt. 2, 2). Matei ne informează că această stea s-a arătat unor magi, conducându-i din Extremul Orient spre Ierusalim, în căutarea Pruncului Iisus, apoi, de aici, spre Betleem, apărând și dispărând în funcție de locul unde se aflau și de nevoia orientării lor spre găsierea Pruncușorului Rege, Nou născut. Ea se constituie, potrivit informației Evangelistului, și într-un punct de referință pentru Irod în încercarea acestuia de identificare a Pruncului, după discuția avută, la Ierusalim, cu acești înțelepți și neașteptați vizitatori etc. (cf. Mt. 2, 2.7.9.10.16).

a. Magii la Ierusalim (Mt. 2, 1)

În debutul relatării nașterii lui Iisus, Matei Evangelistul aduce în prim plan tabloul unor magi, sosiți la Ierusalim, venind din extremul Orient, și întrebând despre un rege nou născut: „Iar dacă-n zilele regelui Irod S-a născut Iisus în Betleemul Iudeii, iată Magii de la Răsărit au venit în Ierusalim, întrebând: „Unde este Cel ce S-a născut rege al Iudeilor?” (Mt. 2, 1-2).

Întrebarea magilor va fi căzută ca un fulger la Ierusalim. Exact atunci, în anul 7 î.Hr., anul apariției ciudatei „stele”, care i-a călăuzit pe acești magi spre cetatea lui Irod, regele tocmai și-a ucis doi fii, pe Alexandru și pe Aristobul, pe care îi bănuia că ar fi intenționat să-i ia tronul. Rege al Iudeii și vasal al Romei, ocupând tronul prin uzurpare și crimă, principala lui grijă de-a lungul celor 33 de ani de domnie a fost aceea de a nu și-l pierde; bântuit de bănuiele, nu a ezitat, așadar, să-șiucidă și doi din cei zece fii ai săi, pe lângă alte execuții în familia sa (soția Mariamne, mama acesteia, Alexandra, frați vitregi, cumnați).

Motivul venirii magilor era apariția unei stele, în care ei au citit miraculosul fapt al nașterii unui rege căruia ei doreau să-i aducă închinare. Ajunși la Irod, aceștia îi spun: „Că-n Răsărit văzutu-I-am steaua și am venit să I ne închinăm (ἵλασμεν προσκυνῆσαι αὐτῷ)” (Mt. 2, 2b). Expresia „să ne închinăm Lui” (προσκυνῆσαι αὐτῷ) se folosea atât pentru omagierea politică, făcându-se în fața regelui un gest de reverență supremă, cât și pentru adorarea religioasă. Probabil că, pentru magi, cele două atitudini se contopesc. Evenimentul acesta coincide, așadar, cu momentul prim al chemării și aducerii la Hristos și a lumii păgâne.

„Stea” magilor n-a putut fi, așadar, o stea obișnuită, un simplu fenomen natural, și nu s-a arătat potrivit legilor care guvernează creația văzută, ci un fenomen miraculos, o minune care s-a produs după niște legi care depășesc puterea noastră de înțelegere, semnificând, de fapt, în plan spiritual, teologic, Lumina Hristos, Care va străluci lumii întregi.³ Ea a luat, însă, chip de stea pentru că, pentru magi, stelele erau cele mai importante semne în citirea și descoperirea celor viitoare.

¹ Pentru detalii în acest sens, a se vedea, Joachim GNILKA, *Das Matthäusevangelium*, II Teil, Freiburg-Basel-Wien 1988, pp. 33-34; Stelian TOFANĂ, „Istoricitatea Nașterii Domnului în relatăriile evangheliștilor Matei (cap. 2) și Luca (cap. 2)”, în rev. *Renașterea*, nr. 12, Cluj-Napoca, 1999, pp. 3-4.

² Amănunte în legătură cu dinastia irodiană, vezi Stelian TOFANĂ, *Studiul Nouului Testament*, Curs pentru anul I de studiu, Ed. „Alma Mater”, Cluj-Napoca, 2005, pp. 110-116.

³ Cf. *The Orthodox Study Bible*, New King James Version, Nashville, Tennessee, USA, 1997, p. 6, nota 2.

b. Magii în fața Pruncului Iisus

Aflând despre nașterea acestui Rege, și nevoind să producă prea multă vâlvă în Ierusalim, Irod îi cheamă în ascuns pe magi, află de la ei câteva date despre timpul apariției stelei, și îi trimite, apoi, la Betleem, spunându-le: „Mergeți și cercetați cu de-amănuntul despre prunc, și dacă-l veți afla, dați-mi și mie de veste, pentru ca să vin și eu și să mă închin lui” (Mt. 2.8). Intenția pe care Irod o afișea, aceea de a se închina și el Pruncului, era falsă. El voia, de fapt, cu orice preț, viața Pruncului, născut rege, și nici într-un caz adorarea Lui.

După această nouă întrevvedere cu Irod, Magii pleacă spre Betleem. Steaua li se arată din nou și îi conduce spre locul unde era Pruncul. Reapariția stelei și recunoașterea ei, le produce o mare bucurie: „Și văzând ei steaua, s-au bucurat cu bucurie mare foarte” (ἐχάρησαν χαρὰν μεγάλην σφόδρα) (Mt. 2, 10). În original, în doar patru cuvinte, repetitive de sens, se exprimă dimensiunea acestei bucurii fără seamăn. Ce contrast izbitor între Irod, stăpânit de patima crimei, și conducătorii iudei reținuți, pe de o parte, și Magii păgâni, pe de altă parte, care vin de departe și se închină Pruncului!

Ajungând la Betleem, Magii îl află pe Prunc și pe Mama Lui, în „casă”. Se pare că, între timp, se va fi găsit loc în vreun han, unde Familia Sfântă se adăpostește. Ajunși în fața Pruncului, Magii se prosternază în fața Lui, închinându-I-se: „...și căzând la pământ, I s-au închinat” (Mt. 2, 11). Închinarea în Orient se făcea prin îngenunchere sau aplecare până la pământ, astfel încât să se atingă podeaua cu fruntea. Păstorii, ca reprezentanți ai celor săraci și disprețuiți, de care vorbește Luca (Lc. 2, 8 urm.), și păgânii magi, pe care îi amintește doar Matei, recunosc, în Pruncul nou născut, pe Mântuitorul lumii și Mesia lui Israel.⁴

Închinarea magilor. Mozaic din biserica Mănăstirii Daphni, Attica (Grecia), sec. XI-XII.

Prezenți în fața Pruncului Iisus, Magii își deschid vistieriile lor și-I oferă darurile aduse: aur, tămâie și smirnă (Mt. 2, 11), anticipând, prin simbolismul lor, caracteristicile activității mesianice a Regelui nou-născut: aurul însemnând regalitatea, tămâia exprimând dumnezeirea, și smirna prevestind suferința și moartea pe cruce.

Cât privește identificarea Magilor, aceasta a constituit din totdeauna o problemă pentru specialiști. Totuși, ei sunt consemnați cu acest nume în scrierile unor istorici ca Herodot, Strabon, Xenofon, fapt care conferă istoricitate deplină episodului inserat de către Evangelistul Matei în scrierea sa.⁵ După unii exegeți, Magii vor fi fost înțelepți persani, babilonieni sau arabi, care se ocupau cu studierea cerului, a mișcării astrelor. Dar, se pare că magii din Evangelia după Matei vor fi fost mai degrabă niște preoți păgâni, inițiați probabil și în astrologie. Preoții păgâni erau primii care sesizau și recepționau influențele iudeilor asupra unor epoci diferite ale istoriei, fiind, astfel, la curent cu profețiile mesianice.⁶ Această presupunere poate fi susținută de cel puțin două argumente:

1 - Felul în care Sfântul Matei consemnează în Evangelia sa întrebarea magilor nu este lipsit de relevanță pentru cele mai sus afirmate. Întrebarea Magilor este: „Unde este Cel Ce S-a născut rege al Iudeilor?” – ποῦ ἐστὶν ὁ τεχθεὶς

⁴ Cf. Gerhard MAIER, *Evangelia după Matei* (Comentariu biblic), Vol. 1-2, Ed. „Lumina lumii”, Korntal, Germania, 2000, p. 37.

⁵ A se vedea amănunte, J.C. MARSH-EDWARDS, „The Magi in Tradition and Art”, în rev. *Irish Ecclesiastical Review* (IER) 85, 1956, pp. 1-19.

⁶ Vezi Gerhard MAIER, *Evangelia după Matei*, p. 34.

βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων? (Mt. 2, 2). Faptul că substantivul βασιλεὺς (rege) nu este articulat, duce la concluzia că magii întreabă și sunt preocupați nu de Irod ca rege, cum ar fi putut să se înțeleagă, dacă substantivul „rege” ar fi fost articulat – (Unde este regele iudeilor, cel ce s-a născut?), ci de un prunc, de curând născut, ca rege al iudeilor și căruia voiau să i se închine. Accentul întrebării cade și pe participiul ὁ τεχθεὶς – Cel ce s-a născut, acum, și nu altădată.

2 - Că Magii căutau un Prunc cu totul deosebit și că erau conștienți de acest lucru, rezultă și din darurile pe care i le-au adus: aur – ca unui rege –, tămâie – ca unui Dumnezeu – și smirnă – ca unui Om, care va muri. Smirna indică, deja, sfârșitul lui Iisus (In. 19, 39).

Darurile aduse de Magi sunt cele care se ofereau, cu adevărat, unui rege, și anume, aur și mirodenii parfumate. Regina de Saba, venind la Solomon, pentru a-i contempla măreția, despre care a auzit, îi aduce acestuia, într-adevăr, aur din belșug și mirodenii. Iată ce ne spune textul sfânt: „Și a venit în Ierusalim cu foarte mare slavă și cu cămile care purtau mirodenii și foarte mult aur și pietre scumpe...” (3 Reg. 10, 2).

Aurul, tămâia și smirna erau în același timp și darurile prevestitoare ale veacului viitor mesianic. Astfel, în Psalmul 44, 8 citim: „Smirnă și balsam și aloe și răspândesc mireasma din veșmintele Tale; Din palate de fildeș Te înveselesc ele, fiice de împărați, întru cinstea Ta”. Iar Proorocul Isaia, vorbind despre era mesianică, scria: „și cămilele Madianului și ale Efei te vor acoperi; Toți cei din Saba vor veni aducând aur; Tămâie vor aduce și piatră scumpă și mântuirea Domnului vor binevesti” (Is. 60, 6). Așadar, Vechiul Testament se împlinesc în ceea ce însemna prevestirea erei mesianice viitoare chiar și prin acești magi.

Pe de altă parte, darurile aduse exprimau ceva și din Persoana divino-umană a lui Iisus Hristos, adică cele 2 firi – dumnezeiască și omenească – unite în una și aceeași persoană a Fiului lui Dumnezeu întrupat. Așadar, magii cunoșteau destul de multe despre ceea ce era și, mai ales, despre ceea ce va însemna Pruncul nou născut.

Cât privește numărul magilor, acesta nu se cunoaște, dar din darurile aduse s-ar putea concluziona că vor fi fost trei. Unii Sfinți Părinți cred că numărul și numele lor ar proveni de la fiii lui Noe, din care își trage originea întreg neamul omenesc. Astfel, în fața Pruncului Iisus, ei ar fi fost reprezentanții tuturor popoarelor pământului.⁷

Cât privește semnificația spirituală a prezenței magilor în evenimentul nașterii lui Iisus, Evangelistul Matei consemnează un moment important din prezența lor în țara lui Israel. Iată ce spune Evangelistul: „Dar luând prin vis înștiințare să nu se mai întoarcă la Irod, pe altă cale (δι' ἄλλης ὁδοῦ) s-au dus în țara lor” (Mt. 2, 12). Expresia „pe altă cale s-au dus în țara lor”, poate exprima itinerariul drumului întoarcerii lor, care putea fi străbaterea văii Chedron și ajungerea direct la Iordan, acolo unde acesta se varsă în Marea Moartă.⁸

În sens spiritual, expresia „altă cale” (ἄλλος ὁδος) poate însemna și un alt drum al vieții pentru fiecare om după întâlnirea cu Iisus. Adică, după întâlnirea tainică cu Pruncul Iisus, de la Crăciun, drumul întoarcerii în viață a fiecărui creștin poate fi, sau ar trebui să fie, unul cu totul diferit de cel pe care a venit spre Iisus! Dacă, pe calea spre Iisus, păcatul n-a lipsit din viața fiecăruia dintre noi, pe drumul de după întâlnirea cu El, virtutea ar trebui să-i ia locul, eliminându-l total. Așadar, prin închinarea magilor, Dumnezeu a confirmat că Iisus este Mesia și că, într-adevăr, de El vor asculta toate neamurile. Astfel, lui Iacob, în vechime, Dumnezeu îi spune, binecuvântându-l: „Domnitor nu va lipsi din Iuda, și nici cârmuitor din coapsele lui până va veni ceea ce i-a fost hărăzit: Cel pe Care neamurile Îl așteaptă” (Gen. 49, 10).

Mesia este, așadar, o așteptare universală: prezent în nădejdea neamurilor, El rămâne pentru ele o virtualitate istorică până în momentul nașterii Sale, iar după „plinirea vremii” Iisus-Mesia devine o certitudine istorică pentru posibilitatea mântuirii fiecărui om.

⁷ De altfel, un codice din sec. al VII-lea, păstrat la Paris, chiar amintește numele lor ca fiind: Gaspar – provenind de la Iafet –, Melchior – de la Ham –, și Baltazar (Daniel 5, 1). A se vedea amănunte, P. GAECHTER, „Die Magierperikope”, în *ZKTh*, 90, 1968, pp. 257-295; J. E. BRUNS, „The Magi Episode in Matthew 2”, în *CBQ*, 23, 1961, pp. 51-54.

⁸ Cf. Gerhard MAIER, *Evangelia după Matei*, p. 38.

Sfântul Efrem Sirul și Imnele Nașterii Domnului

Pr. dr. Cătălin Palimaru

Adevăr revelat în Scripturi, Nașterea Domnului a fost explicată teologic în omilii sau tratate, dar și celebrată în imne sau compoziții poetice destinate cu precădere uzului liturgic. Scrierile aparținând creștinismului siriac se individualizează prin inspirația lor preponderent biblică, în consonanță cu tradiția aramaică, și prin recursul la imaginile simbolice pentru a descrie tainele credinței. Dintre marii Părinți ai Tradiției siriene, Sfântul Efrem din Nisibis (306-373) este cel mai cunoscut, prin anvergura operei sale și prin talentul său poetic inegalabil. A fost imnograf și catehet al comunităților de credință niceeană și de limbă siriacă din Nisibis, și ulterior din Edessa (363-373), la granița dintre Imperiul roman și cel persan. Spre deosebire de creștinismul grec sau latin, pentru Sfântul Efrem nu atât conceptele, cât imaginile și metaforele sau exprimările lirice pot constitui un instrument al scrisului teologic. Secvențe din opera sa au fost traduse în românește după versiunile grecești, la mănăstirea Neamț, încă de la începutul veacului 19, și, de ceva vreme, după edițiile moderne care au la bază versiunile siriace. Editura Deisis din Sibiu, prin contribuția competentă a părintelui arhidiacon Ioan Ică jr, a publicat câteva volume care îl au ca protagonist pe Sf. Efrem Sirul, fie monografia lui Sebastian Brock, *Efrem Sirul. I. O introducere. II. Imnele despre Paradis* (Sibiu, 1998), fie antologiile *Imnele Raiului* (Sibiu, 2010), *Imnele Păresimilor, Azimelor, Răstignirii și Învierii* (Sibiu, 2010), dar și *Imnele Nașterii și Arătării Domnului*, toate deja în ediția a doua. Volumul *Imnele Nașterii și Arătării Domnului* (ed. I, 2000, ed. II, 2010, traduce și prezentare diac. Ioan I. Ică jr) reunește 28 de imne la Nașterea Domnului, 13 imne la Arătarea Domnului și 6 imne-dialog. Volumul – beneficiind de o scurtă dar edificatoare prefață a părintelui Ică jr – e tradus după ediția critică a monahului benedictin Edmund Beck, inclusă în colecția „Corpus Scriptorum Christianorum Orientalium”, având la bază, în cazul imnelor la Naștere și Arătare, două manuscrise efremiene din secolul VI. De reținut că în epoca scriitorului sirian, cele două mari praznice ale creștinătății – Nașterea Domnului și Epifania sau Boboteaza – se sărbătoreau laolaltă, pe data de 6 ianuarie, ulterior survenind separarea lor.

În cele 28 de imne, Sfântul Efrem zugrăvește misterul întrupării Domnului și evenimentul Nașterii în tonuri deosebit de expresive. Taina Întrupării înseamnă în primul rând kenoză Fiului lui Dumnezeu, faptul că strălucirea Slavei dumnezeiești s-a estompat prin asumarea trupului omenesc. „El și-a micșorat măsura după veșmântul [trupul] Său” (4.187). Întruparea e o taină pentru că nemărginitul Dumnezeu a încăput în pântecul Fecioarei Maria, iar prin naștere Mântuitorul asumă o condiție umilă. „Răsturnat-a rândurilele pântecul maicii Tale. Făcătorul a toate a intrat bogat și a ieșit cerșetor... A intrat strălucitor și a ieșit îmbrăcat în culori disprețuite” (11.7). Într-un alt imn, Sf. Efrem recurge la descrierea unei kenoză graduale a Întrupării Domnului, fapt de natură să influențeze, prin recul, întregul cosmos: „Ca să nu-i tulbure prin măreția Sa pe cei ce-L vedeau, El S-a strâns pe Sine Însuși din tot universul în pământul evreilor, din tot acest pământ [S-a strâns] în Iudeea, și de aici [S-a strâns] în Betleem, până ce a umplut [doar] un mic pântec [al Mariei]. Și ca un grăunte... S-a întins și a umplut lumea” (2.21). Reversul Întrupării, al kenoză, e, în viziunea Părinților Bisericii, îndumnezeirea omului. Acest adevăr, ca reflex al al teologiei niceene, e exprimat, de-o manieră originală, și de Părintele siriac: „Fiul lui David și-a ascuns slava în scutece. Scutecele Sale au dat oamenilor veșmântul slavei” (5.4). Scutecele și, mai târziu, giulgurile, ca semne văzute ale kenoză, fac cu puțință, ca revers, îmbrăcarea omului în lumină.

Pentru a sublinia amploarea acestei deșertări de Slavă a Domnului, Sfântul Efrem recurge la o serie de antinomii menite să accentueze discrepanța dintre ipostaza maiestuoasă a Fiului lui Dumnezeu și statura umilă a omului Iisus: „Fiul Stăpânului a toate S-a furișat între prunci” (4.194); „sălășluia cu totul în pântec, și voia Sa nevăzută cârmuia toate” (4.165); „în trupul Său S-a făcut văzut, dar a rămas nevăzut în puterea lui [dumnezeiască]” (4.172); „era crescut în casă de oameni sărmani și hrănea pe toți din hambarele plinății Lui” (4.178); „în chip văzut îl înconjurau copiii pe uliță; și

în chip nevăzut îl înconjurau îngerii cu frică” (4.196); „Voios era între copii ca un prunc și înfricoșător era între îngerii ca un Stăpân” (4.197). Anticipând hristologia calcedoniană, Sfântul Efrem clarifică, prin aceste antinomii, simultaneitatea actelor dumnezeiești și omenești în persoana Mântuitorului, cu alte cuvinte cele două firi, divină și umană, nu s-au separat prin Întrupare – Fiul lucrează în continuare ca Dumnezeu în omul Iisus, fie el și prunc.

Întruparea Domnului e ilustrată de Sfântul Efrem prin cele două etape ale ei, respectiv zămislirea și nașterea, pe cea din urmă autorul nostru numind-o adesea „ieșire” („Gol și dezbrăcat a ieșit Cel ce îmbracă toate”, 11.8). Pentru a descrie acest moment crucial din iconomia mântuirii, inaccesibil rațiunii, Sfântul Efrem apelează frecvent la metafore, ca modalități de a pătrunde taina: fie prin metafora îmbrăcării – „Dumnezeirea și-a țesut în pântec o haină, a îmbrăcat-o, a ieșit născându-se, iar în moarte a dezbrăcat-o iarăși” (21.5), fie a pecetii – „Astăzi Dumnezeirea S-a împătărit pe Sine Însăși în umanitate” (1.99), fie prin cea, deosebit de frumoasă, a zugravului – „Lăudat fie Înțeleptul Dumnezeu, Care a legat și însoțit Dumnezeirea și umanitatea... A amestecat cele două firi ca niște culori și s-a ivit o icoană: Dumnezeu-om” (8.2) și „El Însuși și-a plămuit în pântec persoana [fața] Sa” (4.177). Întrupându-se Domnul, ca oameni avem posibilitatea „să ne schimbăm voia” (1.97), Duhul Sfânt „S-a făcut veșmântul nostru” (22.39), iar Mântuitorul ne-a înscris „în Cartea Vieții” (18.2). Însă consecințele Întrupării nu sunt relevante doar pentru om. Întreaga creație se bucură de roadele Întrupării. Dacă prin idolatrie omul adora făptura prin gesturi cultice – denaturând rostul creației –, prin venirea în istorie a Fiului lui Dumnezeu se schimbă rânduiala închinării, iar zidirea se supune Făcătorului. Sfântul Efrem exprimă în chip poetic această idee: „Se tânguiau făpturile că primeau închinare și se rugau în tăcere să fie slobozite. Cel ce eliberează toate le-a auzit și, fiindcă nu putea suferi aceasta, S-a pogorât, a îmbrăcat în pântec haină de rob, a ieșit și a eliberat făptura. Binecuvântat Cel ce a câștigat foloase pentru făptura Sa!” (22.35)

Toată această lucrare a fost cu puțință prin deplina participare a Maicii Domnului, pentru a cărei înfățișare Sfântul Efrem găsește cele mai elocvente imagini. Părintele siriac accentuează în imnele sale neprihănirea și fecioria Maicii Domnului, dar și demnitatea ei, numind-o „Cetatea Împăratului” (17.5) și „o Sfântă a Sfințelor” (17.5), sau „țarină” și „pământ uscat” (1.16), prin predarea absolută voii Tatălui și prin suprafirescul nașterii ei. „Eu sunt Țarina și Tu ești Plugarul” (15.1), se adresează Domnului

Fecioara Maria, într-un dialog imaginar. Ea e conștientă de chemarea la care se face părtașă, de faptul că-i este sălaş Însuși Fiului lui Dumnezeu. „Ești în mine și în afara mea, Tu, Cel ce o nedumerești pe maica Ta” (16.2). Autorul acestor imne vede în Maica Domnului o ființă regală – „e necuprinsă cu mintea” (11.1) –, dar învăluită în smerenie și de o deosebită gingășie, cu totul afierosită lui Dumnezeu: „slujnică a Dumnezeirii Tale sunt, dar și maică a umanității Tale, Domnul meu și Fiul meu” (5.20). În urma tainice zămislirii a Mântuitorului, Maica Domnului se umple de har, se împodobește în chip de negrăit, Sfântul Efrem făcând trimitere la o îndoită naștere – „ea Te-a născut trupește, iar Tu ai născut-o duhovnicește” (23.5) –, ca să exclame în alt loc: „o minune e maica Ta” (11.6).

În consens cu relatarea biblică, Sfântul Efrem menționează și celelalte personaje amintite în episodul Nașterii – îngerii, magii, păstori, regele Irod sau soldați –, însă merită reținut rolul atribuit dreptului Iosif care, depășind ezitarea și temerea lui, săvârșește, prin protectoratul său, o lucrare cu totul aparte față de prunc și de Mama Sa, redată de autorul nostru printr-o imagine de o mare profunzime și expresivitate teologică: „Iosif s-a sculat să slujească Domnului său care era în Maria. Preotul slujea înaintea Chivotului Legii, pentru Tine, Cel sfânt!” (16.16)

Date fiind aceste mărețe lucruri, Sfântul Efrem își îmbie auditoriul la prăznuire solemnă, pentru că noaptea de ajun e o „noapte luminoasă” (1.73), e „noaptea împăcării” (1.88), iar cei credincioși o cinstesc cu priveghere – „Cine va dormi în noaptea asta în care întreaga făptură veghează?” (1.61) –, Nașterea Domnului ca eveniment liturgic fiind, după Sf. Efrem, „căpetenia oștirii sărbătorilor și a tuturor bucuriilor” (21.2).

Imnele Sfântului Efrem impresionează și astăzi prin mesajul lor teologic și prin calitatea lor poetică, și, dacă luăm în considerare întrebuițarea lor liturgică, ne dăm seama de impactul lor catehetic. E ceea ce conferă unicitate operei efremiene. bătorilor și a tuturor bucuriilor” (21.2).

Imnele Sfântului Efrem impresionează și astăzi prin mesajul lor teologic și prin calitatea lor poetică, și, dacă luăm în considerare întrebuițarea lor liturgică, ne dăm seama de impactul lor catehetic. E ceea ce conferă unicitate operei efremiene.

Frica de sărbători

Prof. univ. dr. Mircea Gelu Buta

Așteptând Sărbătorile de iarnă, visăm un an întreg la îmbrățișările celor dragi din jurul bradului de Crăciun. Dar bucuria de a dăruii nu aparține decât celor norocoși, și abia atunci înțelegi cât de profund ești ascuns în sufletul tău și cât de dureroasă este singurătatea autentică a ființei umane.

Există printre noi mulți oameni singuri, iar singurătatea nu doare niciodată mai rău decât în preajma sărbătorilor. Cu cât acestea se apropie mai mult, dramele personale se amplifică dureros, sfârșind într-un final prin ghemuirea sufletelor pustii sub brad în așteptarea unui miracol.

În afară de semenii noștri care nu au întâlnit încă iubirea mult visată sau dimpotrivă soarta i-a lovit într-un mod nemilos despărțindu-i, există copii abandonati în orfelinate, bolnavi a căror privire se va opri în cea mai frumoasă noapte a anului doar pe albul imaculat al patului de spital, părinți uitați de copiii lor, plecați undeva departe.

Pentru cei cărora sărbătorile le aduc numai un schimb de urări, o felicitare primită prin poștă sau un pachetel ieftin, momentul reprezentat doar o aventură dureroasă care se poate transforma chiar în ură. Când începi să urăști sărbătorile, ura înseamnă umbra „neubirii” pe care o simți târându-și corpul hidos spre tine. A refuza o sărbătoare, înseamnă a refuza să vezi că ești iubit. După un an de zbateri personale, pacea ninsorilor poate deveni pentru unii mai chinuitoare și mai dureroasă ca oricând, iar de aici și până la a-ți încolți ideea că există viață dincolo de moarte nu mai este decât un pas.

Dacă pe vremuri zăpezile însemnau dragoste, acum ele pot aduce revelația faptului că nu mai ești ce ai fost, ce ai fi vrut să fii. Unde au zburat anii în care nu deslușiserăm încă înțelesurile maturității și ale senectuții? Au existat iluzii pe care astăzi le-am lăsat în urmă pentru că a venit o zi când am descoperit că e prea târziu să le mai întruchipăm. A venit decembrie târându-și după el ninsorile.

Pentru oamenii singuri forfota plăcut disperată a cumpăraturilor devine atât de traumatizantă încât se roagă ca sărbătorile să treacă mai repede de parcă ar fi un seism, nu o minune, iar în loc să se bucure de venirea lor oftează cu obidă, așteptând noaptea de ajun cu inima strânsă. Este tragic ce se întâmplă cu oamenii singuri, care nesperând să găsească un cadou sub pomul de Crăciun nu mai au nici măcar țaria să-și împodobească un brad. Își vor spune că vor trece și peste asta, că vor merge mai departe așa cum au făcut-o și până acum.

Este un act de curaj să te supui tradițiilor atunci când nu ești al nimănui. Dar câți dintre noi suntem oare capabili de o mobilizare sufletească de proporții, în care speranțele să rămână verzi aidoma cetinii. Însă prezentul ar trebui trăit așa nins cum e, căci drumul devine fără întoarcere. Să ne agățăm de ideea că nu clipa reprezintă totul, iar revelația unei fericiri nesperate poate apărea oricând, dar până atunci, oricât de singur ai fi, trebuie să știi că există totuși case unde este loc pentru un gând bun, o îmbrățișare și o urare făcută din inimă.

Sfânta sărbătoare a Crăciunului cu bucurie și liniște sufletească!

La Mulți Ani!

Despre ne-liniștea cărturarului Preotul Ioan Pinteau în Colectia „O sută și una de poezii” a Academiei Române

Delia Muntean

ăci spune Ioan Pinteau: „Nu-i joc ceea ce fac eu cu mine!”. Stau dovadă: volumele de poezii (*Frigul și frica* – 1992, *Mormântul gol* – 1999, *Grădina lui Ion* – 2000, *Casa Teslarului* – 2009, 50. *Poeme alese* – 2011, *Melci aborigeni* – 2013, *Față către față* – 2019, *Cele mai frumoase poezii* – 2021), de eseuri, diaristică și convorbiri [*Primejdia mărturisirii* (convorbiri cu N. Steinhardt) – mai multe ediții; *Înșoțiri în Turnul Babel* (eseuri și dialoguri) – 1995; *Bucuria întrebării. Părintele Stăniloae în dialog cu Ioan Pinteau* – 2002; *Admirații ortodoxe* (eseuri teologice și literare) – 2003; *Mic jurnal discontinuu. Însemnările unui preot de țară* – 2005; *Jurnal discontinuu cu N. Steinhardt* – 2007; *Proximități și mărturisiri* – 2012), realizarea de antologii însoțite de aparat critic (alocate unor autori precum: George Coșbuc, Ioan Alexandru, Nicolae Manolescu, Petru Cărdăș, ș.a.), editarea, prefațarea și îngrijirea unei bune părți din opera lui Nicolae Steinhardt, coordonarea publicației „Mișcarea literară”. Pe lângă întreprinderile scriitoricești, e director la Biblioteca Județeană „George Coșbuc” din Bistrița-Năsăud și slujește ca preot paroh la Biserica „Sfinții Trei Ierarhi” din Bistrița.

Sunt faptele de viață prin care cărturarul se arată celorlalți, prin care se comunică pe sine și cuminecă. Își mărturisește credința. E limpede că, pentru Ioan Pinteau, a fi în lume și în sine nu implică nicidecum acomodarea obediență la manifestările realului, ci asumare. Angajare în permanenta lui metamorfoză, provocare a prefacerilor. Înseamnă prezență. Creație. Coparticipare.

*

„Doamne! / iartă-mă, am și eu lucrarea mea”... (*Muza Apollinaire*)

*

Această viziune asupra existenței transpare și din recenta antologie publicată la Editura Academiei Române, în colecția „O sută și una de poezii”. Prefațat de poetul și jurnalistul Gheorghe Pârja, care îi așază versurile sub semnul polifoniei („Cu o imagistică insolită socotesc poezia lui Ioan Pinteau de o structură polifonică polenizată de o candoare trecută prin filtrul armoniei purificatoare” – p. 6), florilegiul apărut în 2022 cuprinde poeme selectate de autorul însuși, socotite reprezentative pentru devenirea sa pe tărâmul liricii. Avem de-a face cu variațiuni pe câteva teme predilecte, intrupate în contexte ce zgândăresc urmele culturale ale cititorului. Stihurile divulgă sensuri care bulversează prejudecăți și clișee, îmbiind la noi chestionări, avansând alte unghiuri de a vedea (și asculta) realitatea. Cea din afară și cea dinăuntru. E o privire „față către față” – care a inspirat și titlul antologiei scoase la Chișinău –, câteodată iubitoare, tandră, curioasă, năvalnică, ademenitoare, alteori năvălășă, ostilă, necruțătoare, primejdioasă: „stă în fața mea arde și nu se mistuie arde / și pare un rug nedepins cu cenușa / stau în fața lui și ard și mă mistui / sunt singur și am hotărât să supun lumea / pedeapsa este o coroană moștenită purtată / din creștet în creștet și așteptată prea mult / așteptată / de aproape pare o iubire înfricoșătoare / de departe o durere de nesuportat care arde / și nu se termină / stăm față-n față amenințându-ne / cu frumusețea devenim deodată și întotdeauna cei / mai urâți comeseni deși bucatele sunt recoltă / aleasă și sfântă din dulcile noastre ogoare / liniștea acestui sărut s-ar putea să fie / zgomotul vânzării sarea pământului prefăcută-n / petreceri romane / viața mea e un bob de muștar” (*Viața ilustrată II*).

Nu lipsesc, observăm, aluziile la episoade și figuri din cărțile sfinte, cărora poetul le primenește conotațiile din perspectiva zilelor noastre, a ființei ce (se) construiește într-o spațio-temporalitate anume. Sunt vremi – cele de acum – în care *învațăturile* (de orice fel), silite să limpezească mereu alte nevoi și preocupări ale individului, respectiv ale colectivității, se confruntă cu o grilă axiologică relaxată și pragmatică. Adaptabilă (de ce nu?) *contextual*. Coordonata culturală e sufocată de oferta mediilor – mai accesibilă, mai democratică, mai *cool* –, furnizoare de modele adesea vulnerabile, mediocre. O atare ambianță estompează spiritualul, punându-și amprenta implicit asupra modului în care discursurile și practicile religioase, așa cum au fost ele validate în timp, se repercează la nivel personal și societal. Slăbește noțiunea de *păcat*, dogmele se luptă cu refuzul oricărei dependențe, iar mântuirea e reclamată în experiențe posibile în lumea aceasta. *Hic et nunc*. Conștient de marginile sale și întruna amenințat de pragul de pe urmă („sub acest clopot de sticlă uriaș trăiesc și mor / îngrijorat că la un moment dat / totul se va prăbuși în preajma mea / cu mare și răsunătoare eficacitate” – *Nu există un loc mai bun*), omul

prezentului așteaptă – așa cum menționam într-un eseu despre *poruncile* postmodernității – „instrumente de depășire a crizelor existențiale, de acceptare a identității proprii cu toate luminile și umbrele sale, care să-i poată induce momente purificatoare de emoție, de iubire față de semenii etc., precum și senzații de împlinire pe cât mai multe planuri” (*Decalogul timpului meu*, Ed. Mega, Cluj-Napoca, 2019, p. 71). Sunt metamorfoze pe care le suportă angajamentul religios și modalitățile de adeziune la sacru în accepțiunea lor tradițională și care pretind examinări / reinterpretări mai flexibile din partea slujitorilor Bisericii, cu împrumuturi venind dinspre psihologie, sociologie, antropologie.

Ioan Pinteau – omul, scriitorul și teologul – nu se mulțumește să radiografieze aceste meandre în devenirea condiției umane. El caută să-i înțeleagă obsesiile, frustrările. Spaimele. Nevoia de sens într-o lume văduvită de sens. În care „drumurile nu mai cad din cer” (Slavco Almăjan, *Sejurul prelungit*). Lirica sa cunoaște, de aceea, o permanentă tensiune, iar ipostazele poetice experimentează trăiri contradictorii, deconcertante („cum se așază cuminiți toate în adâncul inimii / și cum sar precum arcurile de oțel în sus / și în lături când nici nu te aștepti / sau te aștepti mai puțin sau deloc / [...] / confuzia e ascuțită și are două lamele aidoma foarfecii / și taie” – *Melci aborigeni*), menite a le proba curajul și perseverența în sondarea adevărului propriu, în dezvoltarea sinei („zilnic / mă rog / [...] / să-mi îplinească Domnul Dumnezeu / rugăciunea aceasta / când voi pătrunde pe poarta cetății / într-o clipită să-mi scoată în față / un bărbat athletic și evlavios / dacă se poate grec / de la care să învăț / bunătatea curățenia sme-

renia în general toate virtuțile / și mai ales înțelepciunea // și // zilnic / Domnul Dumnezeu nu mă ascultă / refuză tăcut și necondiționat rugăciunea mea / și precum preacuviosului părintelui nostru efrem / îmi scoate în față / ba mai mult / o trimite să-mi deschidă cu cheile de la brâu / chiar poarta cetății / pe însăși beatrice desfrânata” – *Rugăciune*) și în clădirea unei relații cu divinul care să le îplinească („totul pare o deznădejde de zile mari / doar sufletul / așezat pe un covor zburător are parte / de fericire deplină / el singur îmi contrazice frica și îngrijorarea / și îmi demonstrează cu argumente vizibile / că nu există altundeva un loc mai bun” – *Nu există un loc mai bun*). Nu sfidare, nu fățarnicie („ce mare este aceasta peste care se aud / clopoțelii de aur ai farișeilor / guri dulci parfumate și cuvinte înfolite în staniol?” – *Oftat*), ci asumare a experienței sacralului cu tot ce ține de ființa umană. Așa nedesăvârșită cum este.

După cum au observat unii exegeți, poezia lui Ioan Pinteau nu este de substanță religioasă în forma consacrată a unei atari orientări literare, însă gravitează în preajma sacralului (în diverse intrupări ale sale) și cunoaște un anume ritual al exprimării, specific discursului de amvon: „o, dar clipa aceasta îmi cere o pregătire specială / cu multă grație mi-am așezat uneltele / pe un covor fermecat / am șlefuit piatra până când din vanitate / a primit și ea o strălucire anume / am spălat-o în uleiuri / și am scufundat-o în vase bizantine / la un loc cu parfumuri, mirodenii și arome / nici nu știu bine cum să numesc această ceremonie” (*Clipa*). Ea scoate la lumină zbaterele, cheltuiala de sine a ființei, râvna de a-și găsi

(și proteja) autenticitatea. Este o continuă stare de interogație, de căutare a unui sens care să îngăduie omenescului împăcarea nesilită (chiar și vremelnică) a sufletului și a cărnii, a lutului cu cerul, a tuturor antinomilor ce l-au îngenuncheat atâtea secole.

Găsim în aceste poeme disperarea omului în fața zeilor creați de el însuși, îndârjirea cu care își caută calea cea dreaptă, neputința de a evolua în deplină libertate, micile – și, mai mult sau mai puțin, vinovatele – bucurii cu care se autoiluzionează, palide (însă cât de binefăcătoare!) tentative de eliberare din cercul strâmt („am văzut călugărițe / pe schiuri la piatra fântânelor / un contrast izbitor între alb și negru / aveau fețele îmbujorate și mâinile umede și fierbinți / precum concurențele aprige în fața unui mare / și dificil campionat / făceau slalom printre troiene / o demonstrație pe bune a libertății / [...] păreau dintr-odată păsări exotice / femei libere / logodnice mirese adolescente / [...] am întrezărit / la capătul părții / păcatul sub forma strălucitoare a gravitației” – *Călugărițe pe schiuri sau seducția gravitației*). Nu e tânguire. E sfâșiere, teamă (și, deopotrivă, dorință) de așezare, e veghe neîntreruptă, lucrare într-o potrivire cu sine și cu înaltul.

Întâlnim, pe de altă parte, în economia volumului o serie de piese mai degrabă laice, deși unele elemente de recuzită aparțin tot religiosului. Așa este poema intitulată *Țăpuritură*, un text curat postmodern, mixând registre lingvistice (regionalisme din Maramureș, cuvinte în limbi străine, mărci ale oralității ș.a.), împletind figuri de proveniență culturală diferită (Leonard Cohen, Aretha Franklin, Mihail și Gavrili, Rousseau vameșul), exploatănd narațiunea și dialogul, apelând la elemente de umor, situând facerea și pieirea lumii sub semnul ludicului: „mă! / io cân' am fă' maramureșul, / zice Domnul, / m-am răzgândit de trei ori / și abia a patra oară l-am inventat / nu mai era lut / nu mai era piatră / nu mai era lemn / nu mai era apă / nu mai era nimic / a trebuit să deschid din nou cerurile / și direct din rai / cu tot cu botiza / cu tot cu gutâi / cu tot cu săpânța / să țâp maramureșul! // [...] mă! / zice Dumnezeu, / ca să fiu sincer nici nu vreau să-l gat / pentru că în acest caz / ar trebui să-l las în legea-i / cad uneori pe gânduri și îmi curg lacrimi / și mi-e foarte drag / am hotărât într-o zi sfârșitul lumii / apocalipsa / dar de pe-acum mă cuprinde mila / și credeți-mă (mă credeți, mă?! / să ridice două degete ăla de mai crede!) / oi face io cumva / l-oi afla pe lot moroșanul / și focul îl voi stinge pe loc / cu o țăpuritură din ieud”.

Poetul se întoarce deopotrivă către sine. Astfel, dintre instanțele care traversează antologia iese în evidență imaginea celui ce scrie, a creatorului în pelerinaj spre sinele nepervertit, spre adevărul poetic și spre Dumnezeu: „prooroc și împărat, scriu negru pe alb poezii / scribii și criticii literari / poet, scrib și împărat, vorbesc pe la colțuri proorocii / prooroc scrib și poet, urlă în fața mulțimilor împărații // niciunul dintre ei însă nu știe / mai bine decât batșeba nevasta bietului urie heteul / cine este el cu adevărat / zice Dumnezeu” (*Bârfa*). Recunoaștem în versurile de mai sus polifonia de care amintește Gheorghe Pârja în cuvântul introductiv, acel joc al înfățișărilor ce întreține tensiunea creatoare de lumi. Conflictul acesta asigură dinamismul poemelor lui Ioan Pinteau, devoalând o pulsație dincolo de trucerile prozodice specifice (metrică, rimă etc.) și îndemnând la depășirea privirii comune, de suprafață, adresate celui de lângă noi, în favoarea sondărilor în profunzime, acolo unde diferențele operează sinergic, alimentându-se reciproc.

Scriind, poetul viețuiește cu totul în corpul creației sale, iese din spațiul și timpul concrete, *lămurindu-se* o dată cu materialul prelucrat: „stau înăuntrul acestui poem / ca într-un cuptor încins stau / spui că mă vezi / cum înaintez gol spre incinerare / focul e fratele meu geamăn / e înalt roșu sănătos / și mă iubește cu gesturi tandre și foarte obscene / am încercat de câteva ori / să mă retrag să ies afară dintre viscerele poemului / dar e cu neputință / el e câinele lupul vulpea și iepurele de câmp / el e metafora mea” (*Muza Apollinaire*). Arderea de sine e generată alteori de conștientizarea de care vorbeam, a complicității contrariilor, a lucrării lor laolaltă („am scris / niciodată nu voi mai scrie despre îngeri / fiindcă ei se întorc asupra mea asemenea diavolilor / în ceașca mea cu cafea neagră am descoperit / un inger căzut / în ceașca mea cu cafea neagră am descoperit / un diavol sanctificat / și mi-am zis / cum stăm noi în lumină ceilalți stau în întuneric / cum stăm noi în întuneric ceilalți stau în lumină // cum stăm noi toată ziua la pândă / așa stau ei toată ziua la pândă” – *Înger și demon*).

E semn că, în demersul liric al acestui autor bistrițean, ambele – și sacralul, și profanul – participă la zămislirea ființei și a lumii sale, încercându-le de misterul și ne-liniștea ce fac omul să fie om.

Mănăstirea Dobric, la 30 de ani de existență, în carte

Nicolae Băciuț

El care a pus bazele cercetării monografice în satele românești, Dimitrie Gusti, a fost și pe Valea Someșului, dedicându-i localității Șanț o amplă cercetare, între 1935-38, de numele lui legându-se și înființarea faimosului teatru nescris din Șanț. Nu doar că Dimitrie Gusti a impulsiona emanciparea în mediul rural, dar a creat și baza teoretică a cercetării sociologice în orizont monografic.

Anvergura monografică e dată și de dimensiunea entității cercetate. Una e să ai ca temă de cercetare monografică o localitate, și alta o instituție, ca în cazul Mănăstirii „Sfântul Apostol și Evanghelist Luca”, din Dobric, județul Bistrița-Năsăud.

Virtuți pot proba însă amândouă tipologiile monografice, fiecare cu note particulare.

Acum, ni se propune o monografie a unui spațiu monahal, Mănăstirea Dobric, lucrare realizată în tandem, de cel mai bun cunoscător al ei, care e și cititor, stavrofora Veronica Coțofană, și scriitorul Menuț Maximilian, președintele Societății Scriitorilor din Bistrița-Năsăud și directorul ziarului Răsunetul, care nu e la primul demers în domeniu, fiind și fiu duhovnic al mănăstirii.

Mănăstirea Dobric, Perla Țibleșului, la 30 de ani de existență, tipărită cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Andrei, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului și Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului, care e și autorul Prefeței, vine să depună mărturie pentru o istorie deloc îngăduitoare, ba, dimpotrivă cu multe încercări și cu multe probe de tărie a credinței, de luptă pentru dreptate și adevăr.

Eu însumi, în anii în care eram corospondent TVR, în perioada de început a mănăstirii, am fost martorul unei stări tensionate, creată de adversari înverșunați, fanatici, ai ortodoxiei, care nu doreau cu niciun chip ca aici să se ridice un așezământ monahal ortodox.

Și cu toate acestea, a început Golgota acestei mănăstiri, puțini fiind cei care credeau că există sorti de izbândă.

Șansa acestei lucrări, așa spune una providențială, a fost asumarea ei, din 1993, de o luptătoare jertfelnică, stavrofora Veronica Coțofană, înzestrată cu calități pe măsura unei astfel de misiuni: credință puternică, tărie de caracter, tenacitate și, nu în ultimul rând, răbdare, într-o demonstrație a statorniciei, a îndârjirii înfăptuirii unui ideal duhovnicesc.

Prin eforturi concertate și cumulate, obștea mănăstirească a Dobricului a reușit, în treizeci de ani, să scrie istorie, o istorie a faptei și a gândului, una care merită să rămână în conștiința publică și printr-un document incontestabil, deopotrivă mărturie și pildă. Căci monografia realizată este filmul adevărat al unei împliniri care legitimează și consacră aspirațiile firești într-o credință.

Monografia are o structură suplă și pune la bază contextualizarea istorică și geografică, consemnând în primul rând datele în care se înscrie Dobricul, de la prima atestare documentară, 1456, la momentul 1992, al începerii realizării lucrării referențiale pe care o reprezintă Mănăstirea Dobric, indiscutabil cel mai important edificiu al acestei localități.

Legat de capitolul referitor la moștenirea localității, nu putem să nu remarcăm paginile dedicate tradiției, zestrei etnografice, reflexe ale preocupărilor lui Menuț Maximilian.

Demersul monografic surprinde apoi, succesiv, fie-

care etapă a lucrărilor mănăstirii, evidențiindu-se detaliile care au făcut posibilă menținerea vie a speranței.

Capitolul „Se naște o mănăstire” clarifică circumstanțele juridice în care se pun bazele monahale la Dobric, într-o perioadă de vid legislativ din România și cu mulți speculanți și profitori.

Capitolul „Complexul monahal” trece în revistă evoluția configurării monahale, deschisă de cele patru măicuțe aduse de la Mănăstirea Brâncoveni, județul Olt, cu monahul Irineu Tărcuță și monahia Tecla Olaru, greutățile pe care le-a traversat obștea mănăstirii, nu doar pentru a aduce în stare de funcționare, ci și pentru a deschide noi orizonturi proiecției monahale, de a trece de la schit la mănăstire.

Toate datele sunt înregistrate cu scrupulozitate și minuțiozitate, cu grijă și față de întreg și față de detalii, cu sporirea în credință, de la Paraclisul „Sfinții Împărați Constantin și mama sa Elena” (1993), la biserica de lemn în stil maramureșean având hramul „Sfântul Evanghelist Luca” (2001), (despre care IPS Bartolomeu, în Cartea de onoare a

mănăstirii, scria că este „frumoasă, elegantă și măreață” precum o „mireasă” pregătită pentru nuntă, nunta Mirelui Ceresc”, p. 52), la biserica de zid, cu hramul „Adormirea Maicii Domnului” (2008), până la altarul de vară (2017), un rotund monahal în trepte, ca o scară la cer.

Fiecăreia îi este dedicat câte un capitol aparte, cu da-

tele cele mai importante, atât tehnice cât și de implicare a meșterilor, susținătorilor financiari și obștei monahale.

Istoria ridicării bisericii de zid include mărturii cutremurătoare despre acțiunile de vandalizare și desconsiderare ale celor care își imaginează că astfel își apără propria credință.

Pe de altă parte, sunt impresionante actele de donație care fac până la urmă posibilă ridicarea bisericii,

Noua casă monahală, gardul și clopotnița, Centrul pentru persoanele vârstnice „Aurel și Dudica Milea”, toate sunt prezentate cu același respect pentru toate eforturile care le-au presupus.

Dacă Mănăstirea Dobric este numită „perlă a Țibleșului”, metafora e certificată de o realitate la îndemâna oricui să o constate. Ea scoate din anonim Dobricul și îl pune pe harta monahismului românesc, ridicându-l deasupra cotidianului fără relief.

Nu poate fi trecut cu vederea nici faptul că tot ceea ce s-a înfăptuit aici, în circumstanțe dacă nu neapărat ostile, oricum neprietenose, s-a realizat în trei decenii, în care tendințele au fost mai ales demolatoare - și de conștiință, dar și economice.

Lucrările de construcție au mers simultan cu configurarea vieții monahale, cu constituirea obștii, cu preocupările pentru creșterea pregătirii teologice, cu crearea condițiilor pentru ca mănăstirea să fie și loc de închinăciune, și loc pentru cei dornici de hrană spirituală și culturală, dar și loc pentru a se manifesta una dintre vocațiile bisericii ortodoxe, într-o reconsiderare a urgențelor: prioritățile socialului.

Pe de o parte, azilul de bătrâni, pe de alta, biblioteca aduc un plus de trăire monahală.

Maica stavroforă Veronica, dincolo de calitățile ce țin de vocație, a avut mereu capacitatea de a aduna în jurul său oameni care au sprijinit-o și au susținut-o în eforturile sale, oameni pe care, firește, monografia îi menționează nu doar ca mulțumire, ci și pro memoria.

Un capitol aparte îl reprezintă cel dedicat obștei mănăstirii, alcătuit din veritabile file de dicționar, care surprinde în dinamica sa traseul fiecărui slujitor care și-a legat numele de Mănăstirea „Sfântul Luca” din Dobric.

Această monografie este un început, pentru că, cum remarcă Maica stavroforă Veronica în Prefață, „Lucrarea de față ilustrează mai mult realizările materiale, sociale

și chiar culturale, dar mai puțin lupta pentru credința strămoșească. Aceasta va fi analizată mai târziu, în alte încercări cărturărești”. O continuare *sine qua non*, pentru că, cu siguranță, lupta pentru credință, misionarismul n-au fost cu nimic mai prejos decât eforturile materiale.

Dacă s-a adus strălucire unui edificiu ridicat pe ruinele unui timp, s-a adus și măreție credinței strămoșești.

Documentarul fotografic întregeste valoarea monografiei, măcar dacă acceptăm că o imagine face cât o mie de cuvinte, cum se spune.

La fel și dosarul de presă și mărturiile unor credincioși de diverse ranguri sociale și administrative, care au avut ceva de spus despre povestea acestei mănăstiri.

Monografia Mănăstirii Dobric are o semnificație aparte, prin complexitatea drumului pe care l-a străbătut visul ca să devină realitate. Ea rămâne, alături de cărțile sfinte, o carte de căpătâi, nu doar pentru viețuitorii și credincioșii mănăstirii.

Obișnuim să spunem că viața bate filmul. Aici, la Mănăstirea Dobric, realitatea bate visul.

Felicitări autorilor acestei monografii, deopotrivă tuturor celor care au contribuit la realizarea acestui „loc de monastire și de pomenire”.

Adliteramizarea, un pericol pentru omul credincios

Vladimir Sărătîlă

Ă aflam în casa unui prieten, bolnav de mai multe luni de zile și, din câte aflasem, cu puține șanse de însănătoșire.

- *Totul este în mâinile Domnului!* i-au spus soției bolnavului medicii, și ea a făcut apel la preotul din localitate. Părintele Nicolae din satul S. a venit și a oficiat slujba cu rugăminți spre Domnul pentru însănătoșire grabnică, apoi și Sfântul Maslu pentru sănătate.

Am rămas contrariat de întrebarea pe care în final i-a adresat-o preotului soția suferindului:

- *Spuneți-mi, vă rog, peste câte zile după slujbă soțul meu se va face din nou sănătos?*

Preotul vorbi despre puterea credinței, despre interesul lui Dumnezeu pentru soarta fiecăruia dintre noi etc., etc.

În clipele acelea m-am gândit cu durere la faptul că noi de multe ori Îl egalăm pe Dumnezeu cu un vraci, pe care, dacă-l plătești, te ajută.

Cred că este vorba despre puținătatea minții noastre. Am cunoscut multe cazuri când Iisus Hristos a înviat oameni din morți și la mulți le-a spus *Scoală, ia-ți patul tău și mergi!* Am prețuit aceste cuvinte ale Mântuitorului și am fost atenți la cuvintele lui. Nu se știe, însă, cum ne-au trecut pe lângă urechi și alte cuvinte ale Domnului, care s-a jertfit pentru noi. Aceste cuvinte le-a auzit orice creștin, dar, mi se pare, nu le-a însușit pe deplin. Ele sunt următoarele: *Credința ta te-a mântuit!*

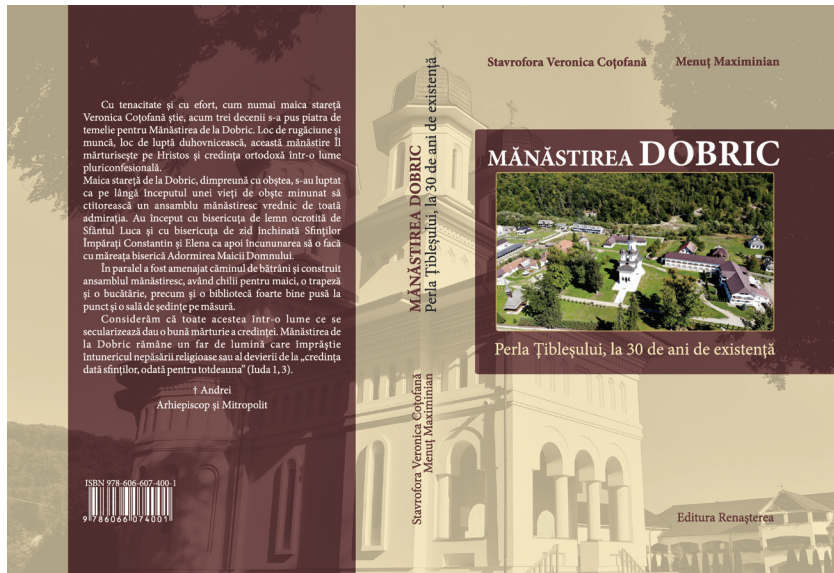
În biserici se cântă mai la fiecare sfârșit de Sfântă Liturghie un cântec în care, printre altele, figurează următoarele cuvinte:

- *Fiecare are greutatea sa,*

Numai tu, Iisuse, ne poți ajuta.

Nu văd în aceste cuvinte depărtare de la adevăr, dar mă cutremur la faptul că unii credincioși, ascultându-le, nu mai vor să-și ducă copiii la medic și nici de sănătatea lor nu au grijă în modul corespunzător. Acestui fenomen i-am zis ADLITERAMIZAREA a credinței. Poate din această cauză cele mai importante adevăruri ale credinței Mântuitorului le-a adus la cunoștința noastră prin pilde. E pentru ca să nu ne legăm orbește de fiecare literă a Învățăturii Divine și să credem mai mult în literă decât în duh.

Preacucernicii părinți nu uită să ne îndemne să citim din Cărțile Sfinte. Nimic mai frumos decât, citind, să te simți aproape de Mântuitorul și de sfinții Săi. Dar n-ar strica să înțelegem că, pentru a înțelege ce e scris în Scriptură, trebuie să avem mintea și inima pregătite. E nevoie de gândire asociativă, pentru că în alt caz vom stoca în inimi multe din cele de care nu vom avea nevoie, iar Credința se va limita la înșiruirea unor fapte banale despre oameni care nu ard în foc și nu simt durere atunci când sunt chinuți.

Virgil Gheorghiu și Monica Lovinescu. Conflictul Orei 25 reflectat în dosarele Securității

Dr. Silviu-Constantin Nedelcu

na dintre cele mai importante lucrări din ultimii ani publicate cu privire la activitatea scriitoricească a Preotului Constantin Virgil Gheorghiu (1916-1992) este și cea a Protos. Dr. Maxim Morariu, care semnează cartea cu numele său de mirean (Iuliu-Marius Morariu). Este vorba despre lucrarea intitulată *Virgil Gheorghiu și Monica Lovinescu. Conflictul Orei 25 reflectat în dosarele Securității*, publicată în anul 2021 la Editura Eikon din București, 162 p.

Autorul, deși foarte tânăr (n. 1991), are un „palmares editorial” extrem de bogat, cu peste 40 de cărți publicate (ca unic autor, traducător sau coordonator) și peste 300 de articole în reviste de specialitate din țară sau străinătate. În afară de publicațiile sale acesta deține două doctorate, ambele luate cu calificativul *Summa cum laude*, în teologie la Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca și în științe sociale la Universitatea Pontificală Angelicum din Roma.

Volumul este structurat astfel: *Prefață* de Thierry Gillyboeuf (p. 5-14); *Cuvântul autorului* (p. 15-17); 1. *Introducere* (p. 18-19); 2. *Stadiul actual al cercetării și aspecte metodologice* (p. 20-24); 3. *Conflictul dintre Virgil Gheorghiu și Monica Lovinescu* (p. 25-81); 4. *Concluzii* (p. 82-87); *Bibliografie* (p. 88-97); *Anexe documentare* (p. 98-137); *Anexe fotografice* (p. 138-148); *Legenda anexei fotografice* (p. 149-150); *Abstract* (p. 151-153); *Résumé* (p. 154-156); *Astratto* (p. 157-159); *Indice de nume* (p. 161-162).

În prefața semnată de Thierry Gillyboeuf, legatarul testamentar al preotului Constantin Virgil Gheorghiu, este prezentat conflictul dintre marele scriitor și Monica Lovinescu, importanța vocea a exilului românesc parizian. Autorul prefeței sesizează un aspect foarte important cu privire la acest episod neplăcut, și anume că „nici o cercetare, nici o lucrare serioasă nu i-a fost dedicată până acum” (p. 10) și că numai „un număr restrâns de persoane s-au aplecat asupra ei, fără a face din ea tema centrală a investigației lor” (p. 10). Acesta continuă spunând că „Iuliu-Marius Morariu este primul care a scris mai multe articole pe această temă, diversificând noi abordări și piste, conform descoperirilor și lecturilor sale. Contribuția sa este cu atât mai importantă, cu cât aruncă o lumină complet nouă și justificată asupra unui caz ale cărui izvoare sunt mult mai complexe decât și-ar fi dorit adversarii sau apărătorii lui Gheorghiu” (p. 12). Prefața se încheie cu următoarele cuvinte: „după închiderea acestei cărți, suntem bucuroși să sperăm că, datorită contribuției lucrării lui Iuliu-Marius Morariu și inteligenței cu care a putut să-și desfășoare investigația, lucrarea lui Virgil Gheorghiu va putea fi redescoperită și apreciată la justa valoare” (p. 13-14).

Autorul are un scurt *Cuvânt înainte* unde afirmă că, în anul 2017, în urma unei burse de la Institutul de pentru Investigarea Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc (I.I.C.C.M.E.R.), s-a apucat de studierea conflictului dintre Constantin Virgil Gheorghiu și Monica Lovinescu în dosarele de la Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității (C.N.S.A.S.) pentru a înțelege mai bine „dedesubturile conflictului care le-a marcat amândurora destinul” (p. 15).

Capitolul central al lucrării, 3. *Conflictul dintre Virgil Gheorghiu și Monica Lovinescu* (p. 25-81), și cel mai consistent se împarte la rândul lui în alte două subcapitole: 3.1. *Reflectarea conflictului dintre Virgil Gheorghiu și Monica Lovinescu în operele celor doi scriitori* (p. 42-59); 3.2. *Conflictul dintre Virgil Gheorghiu și Monica Lovinescu, reflectat în documentele Securității* (p. 60-81).

În introducerea capitolului 3, autorul reușește să facă o sumară, dar extrem de cuprinzătoare, istorie a acestui conflict dintre cele două personaje, pornind de la *Ora 25* (p. 25-42), apoi, pe baza unor documente inedite de la C.N.S.A.S., arată cum a consemnat fosta Securitate în documentele sale această poveste.

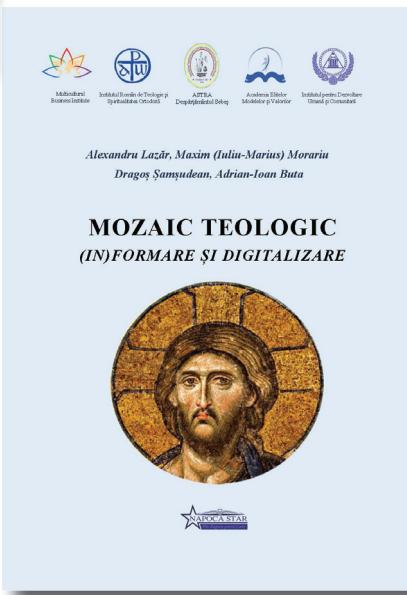
Nu se observă în paginile cărții vreo umbră de subiectivism din partea autorului față de Constantin Virgil Gheorghiu, care fusese hirotonit preot în 1963, fiind prezentate toate nuanțele gri ale acestei probleme delicate.

Apreciem în mod clar anexa documentară ce conține corespondență inedită dintre Monica Lovinescu și Constantin Virgil Gheorghiu, între acesta din urmă și părinții săi, rapoarte ale Securității etc.

Anexa fotografică este una extrem de importantă pentru că ni-l înfățișează pe autorul *Orei 25* în diferite ipostaze surprinse de agenții de securitate (138-148).

O noutate o reprezintă rezumatul lucrării tradus în limbile engleză, franceză și italiană, la care se adaugă și un indice de nume.

Meritul acestei cărți, după cum afirmă și autorul în *Concluzii*, este acela că „episodul ce vizează conflictul dintre Virgil Gheorghiu și Monica Lovinescu a constituit o etapă importantă în istoria exilului românesc din spațiul francez” (p. 86), iar modul eronat și rău voit, pe alocuri, în care a fost consemnat acesta în documentele fostei Securități este demonstrat fără echivoc de către Protos. Dr. Maxim Morariu. Cei care vor citi această carte vor putea să constate, pe baza documentelor de arhivă inedite, că lucrurile nu stau întocmai cum fuseseră ele creionate în mod fals de către Securitate, care a încercat prin toate mijloacele posibile să-l discrediteze pe preotul scriitor Constantin Virgil Gheorghiu.

Buta, membri ai Academiei Elitelor, Modelelor și Valorilor, beneficiind de suportul următoarelor instituții academice și culturale reprezentative pentru spiritualitatea românească: Multicultural Business Institute, Institutul Român de Teologie și Spiritualitate Ortodoxă (IRTSO) din New York, Institutul pentru Dezvoltare Umană și Comunitară și Despărțământul ASTRA „Vasile Moga” Sebeș.

Întreg proiectul a beneficiat de supervizarea și binecuvântarea Pr. Prof. Univ. Dr. Theodor Damian, iar cartea are o onorantă prefață intitulată: „Caracterul eshatologic al istoriei”, scrisă de domnia sa. Pr. Prof. Univ. Dr. Theodor Damian este Președinte al IRTSO, profesor emeritus la Colegiul Metropolitan din New York, paroh al Bisericii Ortodoxe Române „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” din New York și Președinte al Academiei Oamenilor de Știință din România (filiala americană). De asemenea, referenții științifici ai cărții sunt: Arhim. Prof. Univ. Dr. Teofil (Cristian) Tia, decanul Facultății de Teologie din Cluj-Napoca, și Diac. Lect. Univ. Dr. Stelian Pașca-Tușă, profesor la catedra de Vechiul Testament de la aceeași facultate.

Autorii sunt tineri reprezentanți de seamă ai lumii academice românești, personalități ce întrușipează, la nivelul cel mai înalt, sufletul culturii noastre naționale (într-un context multicultural local și internațional) și care sunt, deopotrivă, creatori, promotori și ambasadori ai spiritului românesc pe mapamond, formatori de opinie, dezvoltatori de oameni, mentori pentru generațiile tinere și o lumină pentru un viitor mai bun al întregii societăți.

Toți cei patru autori au fost șefi de promoție ai generațiilor lor: **Alexandru Lazăr** a absolvit Seminarul teologic „Sfântul Simion Ștefan din Alba Iulia, ca șef de promoție în anul 2015, iar mai apoi Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj, de asemenea, ca șef de promoție în anul 2019, după care a continuat cu studiile masterale și doctorale ale aceleiași facultăți, remarcându-se prin proiectele sale demarate în cadrul Colegiului Studentesc de Performanță Academică a Universității

Babeș Bolyai; **Maxim (Iuliu-Marius) Morariu** este doctor în teologie al Facultății de Teologie Ortodoxă din cadrul Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca (*Summa cum laude*) și doctor în științe sociale al Universității Pontificale Angelicum din Roma (*Summa cum laude*). A absolvit Facultatea de Teologie Ortodoxă clujeană (ca șef de promoție), un masterat în „Consiliere Pastorală și Asistență Psihosocială”, în cadrul facultății menționate, Facultatea de Istorie și Filosofie, nivel licență (2014), și masteratul în „Istoria Europei de Sud-est” (2016), Institutul Ecumenic de la Bossey (Universitatea din Geneva, 2018), și un masterat în științe sociale la mai-sus pomenita universitate pontificală (2020) și a studiat la Universitățile din Kosice, Graz și Belgrad; **Dragoș Șamșudean** este absolvent, șef de promoție al Facultății de Istorie și Filosofie a Universității Babeș-Bolyai, în cadrul căreia a obținut o diplomă de licență în domeniul „științe politice” și o diplomă de masterat în domeniul „relații internaționale și studii europene”. În prezent este student doctorand și cercetător în cadrul aceleiași facultăți. De asemenea, este absolvent al programului de masterat *Istoria Religiiilor. Geopolitica Religiiilor Monoteiste (Creștinism, Iudaism, Islam)* din cadrul Facultății de Teologie Ortodoxă a UBB; **Ioan-Adrian Buta** a urmat studiile la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Alba Iulia, pe care a terminat-o ca șef de promoție (2016-2020). În paralel a urmat cursurile Universității Naționale de Arte „George Enescu” din Iași, specializarea Muzică Religioasă (2016-2019). Ca student a participat la numeroase sesiuni științifice studențești, conferințe și alte activități de natură academică. Din perspectivă muzicală este coordonatorul unui grup de tineri al Mănăstirii „Sfântul Ioan Botezătorul” din Alba Iulia.

De asemenea, pe lângă studiile de teologie, aceștia au fost preocupați și de alte domenii de cercetare: Alexandru Lazăr de filosofie, Maxim (Iuliu-Marius) Morariu de istorie și sociologie, Dragoș Șamșudean de studii de securitate, Ioan Adrian Buta de muzică, de aceea citindu-le textul o să observăm diversitatea în care își alcătuiesc această lucrare.

Lucrarea de față cuprinde în cele 164 pagini 8 studii de teologie ale autorilor după cum urmează:

1. The end of the nineteenth century and the beginning of the “century of universal salvation”. Possible causes of the development of Christian universalism (Drd. Alexandru Lazăr)
2. Istoricul apocatastazei (Drd. Alexandru Lazăr)
3. Rugăciunea apocatastatică: Temeiuri dogmatice (Drd. Alexandru Lazăr)
4. „Rugul aprins” și rolul lui în promovarea isihasmului din spațiul românesc (Protos. Dr. Maxim Iuliu-Marius Morariu).
5. Religie digitală în spațiul iudeo-creștin. O revizuire a literaturii asupra caracteristicilor și motivațiilor gupărilor religioase online (Drd. Șamșudean Dragoș-Ioan)
6. Pnevmatologia: împlinirea apriorică și post priorică a hristologiei (Prof. Adrian Ioan Buta).
7. Inchiziția ca Teologie Politică (Prof. Adrian Ioan Buta).
8. Divinația: Aspecte inter-religioase (Prof. Adrian Ioan Buta).

În volumul „*Mozaic Teologic: (In)Formare și Digitalizare*” trecutul și prezentul își găsesc punctul de juxtaponere. În acest sens trecutul este adus în prim plan prin textele despre apocatastază ale Drd. Alexandru Lazăr, pentru trecutul îndepărtat, iar pentru cel mai recent prin studiul despre mântuirea universală, dar și prin cel despre mișcarea „Rugul aprins” al Protos. Dr. Maxim (Iuliu-Marius) Morariu, prin cel despre inchiziția catolică, despre istoria pnevmatologiei creștine și despre istoria divinației ale Prof. Adrian Ioan Buta, toate acestea având și actualizări în prezent, iar viitorul (pornind de la realitatea actuală) în articolul Drd. Dragoș Șamșudean despre religia digitală.

Dacă volumul este un mozaic în sensul diversității tematice, de la istoria mai veche sau mai recentă a Bisericii creștine, de la probleme specifice ortodoxiei, catolicismului sau protestantismului, la arii geografice diferite, inclusiv România, el are totuși o unitate interioară vizibilă, mai precis în două importante aspecte: toate studiile vizează mântuirea omului în Hristos și toate, direct sau indirect, explicit sau implicit fac referire la poziția ortodoxă față de problemele tratate.

Încheierea prefeței realizate de Părintele Profesor Theodor Damian rămâne grăitoare: „Avem aici un volum model pentru continua cercetare, evaluare, asumare și conștientizare a adevărilor de credință și a practicilor rezultate din acestea în Biserica noastră creștină în general și în ortodoxia românească în special, în contextul în care fenomenul globalizării tinde să șteargă frontierele identitare de grup, societate, națiune pe multiple planuri, dar și în acela în care relațiile ecumenice dintre Bisericile Creștine nu pot produce roade fără o privire critică asupra propriului trecut și prezent, necesară unei mai strânse apropieri în viitor”.

Pr. Alexandru Ioan Circa

† **BENEDICT BISTRITĂANUL**
EPISCOPI VICAR AL ARHIEPISCOPIEI VADULUI,
FELEACULUI ȘI CLUJULUI

Noiembrie 2022

1 noiembrie: Participă la ședința de lucru a Permanenței Consiliului Eparhial.

În Aula Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, alături de Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Andrei, ia parte la momentul conclusiv al Simpozionului Internațional „Rugăciunea – inima Bisericii”.

2 noiembrie: În Biserica Sfinților Arhangheli Mihail și Gavriil din Municipiul Dej, asistă la oficierea slujbei de Te Deum, apoi la sediul protopopesc prezidează conferința preoțească de toamnă din Protopopiatul Dej. Rostește un cuvânt introductiv. Este însoțit de PC Pr. Adrian Podaru, cadru didactic al Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca.

3 noiembrie: La Paraclisul Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, în prezența Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Andrei, oficiază slujba de Te Deum, apoi în Aula aceleiași instituții participă la conferința preoțească de toamnă din cadrul Protopopiatelor Cluj I și II. Rostește un cuvânt ocazional.

Seara, la Muzeul Mitropoliei Clujului, alături de Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Andrei, participă la eveniment cultural și comemorativ intitulat „Arhiepiscopul Teofil Herineanu – omul rugăciunii”, în cadrul căruia a fost evocată personalitatea Arhiepiscopului Teofil Herineanu, la 30 de ani de la trecerea la Domnul. Cu această ocazie s-a lansat volumul „Omul rugăciunii s-a mutat la Domnul acum 30 de ani”, apărut la Editura Renașterea, și a fost vernisată expoziția foto-documentară „Arhiepiscopul Teofil Herineanu – trei decenii de la mutarea la cele veșnice”. Rostește un cuvânt evocator.

4 noiembrie: Slujește Sfânta Liturghie la paraclisul episcopal cu hramul Sfinților Benedict de Nursia și Isaac de Ninive.

Program de audiențe la birou.

5 noiembrie: Asistă la slujba Vecerniei Mari săvârșită în Paraclisul Colegiului Ortodox Mitropolit Nicolae Colan din Cluj-Napoca.

6 noiembrie: În Duminica a XXIV-a după Rusalii, slujește Sfânta Liturghie la Catedrala Mitropolitană, alături de Înaltpreasfințitul Părinte Andrei, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului și Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului, de Preasfințitul Părinte Andrei, Episcopul Covasnei și Harghitei și de Preasfințitul Părinte Nestor, Episcopul

Devei și Hunedoarei. În continuare, se oficiază Parastasul pentru vrednicul de pomenire Arhiepiscopul Teofil Herineanu, la împlinirea a 30 de ani de la trecerea sa în veșnicie.

Seara, slujește Paraclisul Maicii Domnului în Biserica Parohiei Someșul Rece din Protopopiatul Huedin. Rostește la final un cuvânt de învățătură. Este însoțit de PC Pr. Dan Lupușan, Protopop de Huedin.

7 noiembrie: În Biserica Parohiei Dumbrăvița din Protopopiatul Beclean, oficiază Taina Sfântului Botez pentru prunca Ioana, fiica familiei Pr. Paroh Ciprian Văidăhăzan. Rostește un cuvânt ocazional. Este însoțit de PC Pr. Cristian Dragoș, Protopop de Beclean.

La programul de Master, predă cursul „Teologia experienței la Sfântul Macarie Egipteanul, Sfântul Isaac Sirul și Sfântul Simeon Noul Teolog”.

Slujește o slujbă de Priveghi la căpătâiul adormitului întru Domnul, Călin Vasile Drăgean, în capela mortuară din Parohia Bonțida, Protopopiatul Cluj I. Rostește un cuvânt de mângâiere.

8 noiembrie: De sărbătoarea Soborul Sfinților Arhangheli Mihail și Gavriil și al tuturor cereștilor puteri, săvârșește Sfânta Liturghie în Biserica Sfinților Apostoli Petru și Pavel de pe Valea Chintăului, Protopopiatul Cluj II. Rostește predica tematică intitulată: „Totul este plin de îngeri”.

9 noiembrie: Slujește Sfânta Liturghie la Paraclisul Centrului de îngrijiri paliative Sfântul Nectarie din Cluj-Napoca cu ocazia hramului. Rostește un cuvânt de învățătură. Este însoțit de PC Pr. Alexandru Ciui, Protopop de Cluj II.

Seara, la clădirea Casino din Parcul Central Simion Bărnuțiu al Municipiului Cluj-Napoca, susține conferința intitulată „Farmecul

toxic al iluziei”, organizator „Berăria culturală”.

10 noiembrie: În Biserica de la Coroana din Municipiul Bistrița, asistă, alături de Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Andrei, la oficierea slujbei de Te Deum, apoi, în sala de ședințe a Protopopiatului Bistrița, participă la conferința preoțească de toamnă. Rostește un cuvânt ocazional.

11 noiembrie: Program de audiențe la birou.

12 noiembrie: De Sfinții Mărturisitori Năsăudeni slujește Sfânta Liturghie în Parohia Sălcea din Protopopiatul Cluj I. Rostește predica tematică intitulată: „Atenționare, responsabilizare și încurajare”. Este însoțit de PC Pr. Dan Hognogi, Protopop de Cluj I.

În Biserica Sfinților Arhangheli Mihail și Gavriil din cartierul clujean Dâmbul Rotund, oficiază Sfânta Taină a Botezului pentru prunca Ana Cenușă.

13 noiembrie: În Duminica a XXV-a după Rusalii săvârșește Sfânta Liturghie în Parohia Brăișoru din Protopopiatul Huedin. Rostește un cuvânt de învățătură pe care îl intitulează: „Mila față de ceilalți în trei înțelesuri”. Din încredințarea Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Andrei, ridică la rangul de sachelar pe Pr. Ovidiu Cristian Coman, paroh al comunității. Oferă Ordinul Sfinților Martiri Năsăudeni domnului consilier parohial Marcel Gheorghe Marcu și diplome de aleasă cinstire. Este însoțit de PC Pr. Dan Lupușan, Protopop de Huedin.

În Biserica Sfânta Ana din municipiul Bistrița slujește Vecernia și rostește un cuvânt de învățătură în mijlocul credincioșilor din parohie și a celor prezenți cu ocazia Adunării anuale a Oastei Domnului.

PS Părinte Episcop Vicar Benedict, înconjurat de un sobor de slujitori, oficiind dumnezeiasca Liturghie cu prilejul sărbătorii Sfântului Nectarie Taumaturgul, hramul capelei Centrului de Îngrijiri Paliative din Cluj-Napoca, 9 noiembrie 2022.

14 noiembrie: În Biserica Înălțarea Domnului de la Mănăstirea Neamț, Arhiepiscopia Iașilor, liturghisește alături de Înaltpreasfințitul Părinte Teofan (Arhiepiscopul Iașilor și Mitropolitul Moldovei și Bucovinei) și de Preasfințitul Părinte Nicodim (Episcopul Severinului și Strehaiei).

Participă la lucrările Simpozionului Internațional „Moștenirea spirituală și culturală a Sfântului Paisie de la Neamț. 300 de ani de la naștere (1722-2022)”, desfășurate în Amfiteatrul Seminarului Teologic Liceal „Veniamin Costachi” de la Mănăstirea Neamț.

Seara, în biserica Mănăstirii Neamț, alături de Preasfințitul Părinte Nicodim (Episcopul Severinului și Strehaiei), Preasfințitul Părinte Veniamin (Episcopul Basarabiei de Sud), Preasfințitul Părinte Nichifor Botoșăneanul (Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Iașilor), asistă la slujba Privegherii în cinstea Sfântului Paisie de la Neamț, oficiată de Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Teofan.

15 noiembrie: De sărbătoarea Sfântului Paisie de la Neamț, pe altarul special amenajat din incinta Mănăstirii Neamț, slujește Sfânta Liturghie alături de Înaltpreasfințitul Părinte Teofan (Arhiepiscopul Iașilor și Mitropolitul Moldovei și Bucovinei), Înaltpreasfințitul Părinte Filip (Mitropolit de Poltava și Mirgorod), Preasfințitul Părinte Nicodim (Episcopul Severinului și Strehaiei), Preasfințitul Părinte Veniamin (Episcopul Basarabiei de Sud), Preasfințitul Părinte Nichifor Botoșăneanul (Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Iașilor) și Preasfințitul Părinte Emilian Crișanul (Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Aradului). Rostește cuvântul de învățătură cu tema „Omul rugător aduce mireasma Împărăției Cerurilor aici, pe pământ”.

16 noiembrie: Program de audiențe la birou.

17 noiembrie: La programul de Master, predă cursul „Teologia experienței la Sfântul Macarie Egipteanul, Sfântul Isaac Sirul și

Sfântul Simeon Noul Teolog”.

18 noiembrie: Face o vizită în satul natal.

În Biserica Sfântul Mina din cartierul clujean Bună Ziua slujește Acatistul Domnului nostru Iisus Hristos și rostește un cuvânt de învățătură.

19 noiembrie: Slujește Sfânta Liturghie la paraclisul episcopal cu hramul Sfinților Benedict de Nursia și Isaac de Ninive.

La Mănăstirea Bistrița din Arhiepiscopia Râmnicului este primit de Înaltpreasfințitul Părinte Varsanufie, Arhiepiscopul Râmnicului.

20 noiembrie: În Duminica a XXVI-a după Rusalii liturghisește la Mănăstirea Bistrița, alături de soborul de ierarhi condus de Înaltpreasfințitul Părinte Irineu, Arhiepiscopul Craiovei și Mitropolitul Olteniei, cu ocazia sărbătorii Sfântului Grigorie Decapolitul, a cărui moaște se află în biserica mănăstirii.

21 noiembrie: Săvârșește Sfânta Liturghie Biserica cu hramul Intrarea în Biserică a Maicii Domnului din Municipiul Gherla, cu ocazia hramului. Rostește predica tematică intitulată: „În școala rugăciunii”. Este însoțit de PC Pr. Paul Isip, Protopop de Gherla.

La paraclisul episcopal cu hramul Sfinților Benedict de Nursia și Isaac de Ninive, din încredințarea Preasfințitului Părinte Timotei, Episcopul Ortodox Român al Spaniei și Portugaliei, hirotesește duhovnic pe Pr. Alexandru Moldovan din Parohia Ibiza.

22 noiembrie: La programul de Master, predă cursul „Teologia experienței la Sfântul Macarie Egipteanul, Sfântul Isaac Sirul și Sfântul Simeon Noul Teolog”.

23 noiembrie: Slujește Sfânta Liturghie la paraclisul episcopal cu hramul Sfinților Benedict de Nursia și Isaac de Ninive.

Program de audiențe la birou.

În Aula Dumitru Stăniloae din incinta Facultății de Teologie Ortodoxă din Alba Iulia susține conferința cu tema „În căutarea lui Hristos, în căutarea omului” și răspunde la întrebările adresate de participanți, în cadrul serilor duhovnicești organizate de ASCOR Alba Iulia.

25 noiembrie: De Sfânta Ecaterina săvârșește Sfânta Liturghie în sobor de preoți și diaconi la Paraclisul Colegiului Ortodox Mitropolit Nicolae Colan, cu ocazia hramului Sfinței protectoare a ciclului gimnazial din cadrul școlii. Rostește un cuvânt de învățătură tematic intitulat: „Ceea ce alegi, aceea te face”.

26 noiembrie: Slujește Sfânta Liturghie la paraclisul episcopal cu hramul Sfinților Benedict de Nursia și Isaac de Ninive.

Slujește Vecernia cu Litie și Utrenia la Mănăstirea Mihai-Vodă din Protopopiatul Turda. Rostește un scurt cuvânt de folos duhovnicesc.

27 noiembrie: În Duminica a XXX-a după Rusalii, săvârșește Sfânta Liturghie în Parohia Hășdate din Protopopiatul Gherla. Rostește predica tematică cu titlul: „Știi poruncile?”. Este însoțit de PC Pr. Paul Isip, Protopop de Gherla.

Seara, slujește Vecernia în Biserica Sfântul Mare Mucenic Gheorghe din cartierul clujean Grigorescu. Rostește un cuvânt de învățătură. Este însoțit de PC Pr. Alexandru Ciui, Protopop de Cluj II.

28 noiembrie: Participă în mediul online la Simpozionul Internațional „Holiness, Prayer and Hesychast Spirituality in Orthodox Tradition”, organizat de Facultatea de Litere, Istorie și Teologie din cadrul Universității de Vest din Timișoara. Prezintă referatul „Inner prayer at Isaac of Nineveh and Simon Taibuteh” („Rugăciunea lăuntrică la Isaac de Ninive și Simon Taibuteh”).

Participă la ședința consiliului de administrație al Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca.

La Opera Națională Română din Cluj-Napoca, asistă la conferința „Crestinismul, revoluția iubirii, dialog: Mihail Neamțu și Adrian Papahagi”.

29 noiembrie: În curtea Grupării de Jandarmi Mobilă „Ștefan Cicio-Pop” din Cluj-Napoca, rostește o rugăciune de mulțumire și un cuvânt de felicitare cu ocazia festivității de avansare în grad.

La Centrul de îngrijiri paliative Sfântul Nectarie din Cluj-Napoca, oficiază Parastasul pentru cei adormiți în decursul lunii noiembrie. Este însoțit de PC Pr. Bogdan Chiorean, directorul centrului.

30 noiembrie: De sărbătoarea Sfântului Apostol Andrei, slujește Sfânta Liturghie alături de Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Andrei, în sobor de preoți și diaconi, la Catedrala Mitropolitană. Rostește predica tematică intitulată: „Bucuria misionarului”.

A consemnat **Arhid. Sergiu Iustin Pop**, secretar de cabinet

IPS ANDREI MITROPOLITUL CLUJULUI, MARAMUREȘULUI ȘI SĂLAJULUI

În fiecare **luni**, între orele 8.00 și 10.00, conduce ședința Consiliului Permanenței Eparhiale.

În fiecare **miercuri**, între orele 20.30 și 21.00, realizează emisiunea „Cuvântul Ierarhului – spiritualitate creștină pe unde herziene”, pentru postul de radio „Renașterea”.

În fiecare **miercuri** și **vineri**, între orele 10.00 și 15.00, acordă audiențe clerului și credincioșilor.

Noiembrie 2022

1 noiembrie: Face o vizită pe șantierul Centrului misionar-social „Sfântul Apostol Andrei”, de pe Calea Turzii din Cluj-Napoca.

La Facultatea de Teologie din Cluj-Napoca participă la sesiunea de încheiere a Simpozionului Internațional „Rugăciunea – inima Bisericii”. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

2 noiembrie: Face o vizită pe șantierul de construire a chiliilor din incinta Mănăstirii „Sfânta Elisabeta” din Cluj-Napoca. Este însoțit de PCuv. Arhim. Teofil Tia, decanul Facultății de Teologie.

Inspectează lucrările de amenajare a curții Centrului Eparhial.

3 noiembrie: Prezidează conferința de toamnă cu preoții din protopopiatele Cluj I și Cluj II. Asistă la slujba de Te-Deum și rostește un cuvânt duhovnicesc.

În Biserica „Sfântul Apostol Toma” din cartierul clujean Mărăști (parohi: Pr. Dănuț Goga și Marius Dan Goga), oficiază Taina Sfintei Cununii pentru credincioșii Pavel Cristian și Elena Mirabela Balaj. Rostește un cuvânt de învățătură.

În sala mare a Muzeului Mitropoliei, în cadrul Serilor Culturale, participă la manifestarea „Arhiepiscopul Teofil Herineanu – omul rugăciunii”, la momentul festiv al lansării cărții cu același titlu și la vernisajul expoziției foto-documentară organizată cu acest prilej. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

4 noiembrie: În Aula Universității de Medicină și Farmacie „Iuliu Hațieganu” din Cluj-Napoca, participă la deschiderea Conferinței Naționale Științifică de toamnă 2022 a Academiei Oamenilor de Știință din România, cu tematica „Rolul științei în rezolvarea crizelor contemporane”. Rostește un cuvânt duhovnicesc. Este însoțit de domnul Eugen Adrian Truța, secretarul eparhial al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

Predă cursul de Spiritualitate Ortodoxă studenților din anul IV de la Facultatea de Teologie din Cluj-Napoca.

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia și Acatistul Bunei Vestiri. Rostește un cuvânt de învățătură.

5 noiembrie: În cimitirul din satul natal, Oarța de Sus, județul Maramureș, oficiază slujba de Sfințire a apei și cea de binecuvântare a noii Capele Mortuare. Cu prilejul Moșilor de Toamnă, săvârșește slujba Parastasului de obște. Rostește un cuvânt de învățătură. Din încredințarea Preasfințitului Părinte Iustin, Episcopul Ortodox Român al Maramureșului și Sătmăruului, îl hirotesește iconom stavrofor pe părintele paroh Dumitru Vlad. Conferă domnului primar al comunei Oarța de Jos, Bogdan Pop, Ordinul „Sfinții Martiri și Mărturisitori Năsăudeni”, iar domnului Alexandru Tămășan îi conferă Ordinul „Episcop Nicolae Ivan”.

Se reculege preț de câteva clipe la mormintele părinților și bunicii din cimitirul satului Oarța de Sus.

În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, asistă la Vecernia, slujește la Litie și rostește un cuvânt de învățătură.

Îl primește la reședință pe Preasfințitul Părinte Andrei, Episcopul Covasnei și Harghitei.

6 noiembrie: Îl primește la reședință pe Preasfințitul Părinte Nestor, Episcopul Devei și Hunedoarei, căruia îi conferă Ordinul „Episcop Nicolae Ivan”.

În Catedrala Mitropolitană, împreună cu PS Părinte Andrei al Covasnei și Harghitei, PS Părinte Nestor al Devei și Hunedoarei și PS Părinte Episcop Vicar Benedict Bistrițeanul, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură.

Oficiază slujba Parastasului la împlinirea a 30 ani de la moartea la Domnul a Arhiepiscopului Teofil Herineanu. Rostește un cuvânt evocator.

În Cripta Ierarhilor de la demisolul Catedralei, se reculege preț de câteva clipe la mormântul Arhiepiscopului Teofil. Oficiază o scurtă slujbă de pomenire.

În sala de festivități a Seminarului Teologic Ortodox, participă la recepția organizată în cinstea membrilor corului Catedralei Mitropolitane. Rostește un cuvânt de binecuvântare.

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia, Paraclisul Maicii Domnului și rostește o cateheză.

7 noiembrie: La invitația domnului comandant Sebastian Florin Clițan, la sediul Brigăzii Mobile de Jandarmi din Cluj-Napoca, participă la recepția oferită în ajunul sărbătorii Sfinților Arhangheli Mihail

și Gavriil, protectorii unității. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

În Catedrala Mitropolitană asistă la Vecernia, slujește la Litie și rostește un cuvânt de învățătură.

8 Noiembrie (Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil): Cu prilejul hramului, în Biserica „Sfântul Mihail” din cartierul clujean Mărăști (parohi: Pr. Liviu Cosma și Pr. Rareș Prunean), slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. La cererea Preasfințitului Părinte Timotei, Episcopul Ortodox Român al Spaniei și Portugaliei, îl hirotonește întru diacon pe tânărul Mircea Alexandru Moldovan, viitorul preot de la Parohia „Sfinții Trei Ierarhi” din Ibiza (Spania).

Săvârșește slujba de Sfințire a apei și cea de binecuvântare a amplexelor lucrări realizate la casa Parohiei „Sfântul Ierarh Nicolae” de pe strada Horea din Cluj-Napoca (parohi: Pr. Insp. Vasile Nemeș și Pr. Florin Claudiu Daniel). Rostește un cuvânt duhovnicesc.

9 noiembrie (Sfântul Ierarh Nectarie): Cu prilejul hramului, în biserica parohiei Dej V (paroh: Prot. Ioan Bufta), slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură.

La ceas de seară, în curtea Centrului de Îngrijiri Paliative „Sfântul Nectarie” din Cluj-Napoca (coordonator: Pr. Bogdan Chiorean), oficiază slujba Parastasului pentru pacienții mutați la Domnul de-a lungul ultimului an. Rostește un cuvânt duhovnicesc. Conferă domnului Ioan Socaciu, administratorul centrului, Ordinul „Mihai Vodă”.

10 noiembrie: La sediul protopopiatului Bistrița, prezidează conferința preoțească de toamnă. Asistă la slujba de Te-Deum și rostește un cuvânt duhovnicesc. Este însoțit de PS Părinte Benedict Bistrițeanul și PC Pr. Adrian Podaru, prodecanul Facultății de Teologie din Cluj-Napoca.

În Biserica „Pogorârea Duhului Sfânt” din cartierul clujean Zorilor (parohi: Pr. Cornel Felecan și Pr. Călin Ficior), slujește Vecernia și rostește un cuvânt de învățătură. La demisolul bisericii îi binecuvintează pe beneficiarii Programului „Ospățul Bucuriei” la care i-au parte văduvele și văduvii din parohie. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

11 Noiembrie (Sfinții Mucenici Mina, Victor și Vichentie): Cu

IPS Părinte Mitropolit Andrei, în mijlocul comunității bisericii „Sfântul Arhanghel Mihail” din cartierul Mărăști, Cluj-Napoca, cu prilejul oficiării Sfintei Liturghii la Hram, 8 noiembrie 2022.

prilejul hramului, la demisolul Bisericii „Sfântul Mucenic Mina” din cartierul clujean Bună Ziua, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură.

În filia Vișea, a parohiei Gădălin, protopopiatul Cluj I, la invitația domnului Valentin Dorel Pojar, primarul comunei Jucu, oficiază slujba de Sfințire a apei și cea de binecuvântare a noii Capele Mortuare. Rostește un cuvânt de învățătură. Conferă părintelui paroh Adrian Paulian Mitrea, Ordinul „Episcop Nicolae Ivan”. Acordă părintelui reformat al localității, domnului Kovacs-Szabo Levente „Gramata Mitropolitană însoțită de Sfânta Scriptură, cartea de căpătâi a creștinului”. Conferă domnului Mihai Cocoși, viceprimarul comunei Jucu, Ordinul „Sfinții Martiri și Mărturisitori Năsăudeni”. Conferă domnului lt. col. Gheorghe Florin Zirbo, comandantul U.M. 01489 din Jucu și domnului Adrian Marian Vlad, Ordinul „Mihai Vodă”, iar domnului Vasile Roman îi conferă Ordinul „Episcop Nicolae Ivan” pentru laici.

În Sala „Auditorium Maximum” a Casei Universitarilor din Cluj-Napoca, participă la cea de-a V-a ediție a Galei „Corneliu Coposu”, asistând și la concertul extraordinar caritabil al Maestrului Dan Grigore. Rostește un cuvânt de binecuvântare. Este însoțit de PC Pr. Cornel Gheorghe Copenan, consilierul cultural al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

12 Noiembrie (Sfinții Martiri Năsăudeni): Cu prilejul hramului, în biserica mănăstirii de la Bichigiu, protopopiatul Năsăud, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură.

Oficiază slujba de binecuvântare a temeliei bisericii ce a început să se zidească în curtea Mănăstirii Bichigiu. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, asistă la Vecernia, slujește la Litie și rostește un cuvânt de învățătură.

13 noiembrie: Oficiază slujba de binecuvântare a amplexelor lucrări realizate la biserica din Urmeniș, protopopiatul Bistrița. Rostește un cuvânt de felicitare.

În biserica din Urmeniș, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotesește întru iconom stavrofor pe părintele paroh Ioan Adrian Cozma. Conferă Ordinul „Episcop Nicolae Ivan” domnului primar Dumitru Tomșa, iar doamnei preotese Mihaela Cozma, directorul școlii din localitate, îi conferă Ordinul „Sfinții Martiri și Mărturisitori Năsăudeni”. Este însoțit de domnul Darius Echim, corespondentul TV Trinitas în Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului.

În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, slujește Vecernia, Paraclisul Maicii Domnului și rostește o cateheză. Hirotesește întru duhovnic pe PC Pr. Marius Hiticaș de la parohia Agrieșel (protopopiatul Beclean), pe PC Emanuel Rusu de la parohia Săndulești (protopopiatul Turda), pe PC Pr. Ioan Simion Casian Jula de la parohia Ciceu Poieni (protopopiatul Beclean) și pe PC Pr. Andrei Ciprian Pop de la parohia Jucu Gară (protopopiatul Cluj I).

14 noiembrie: În capela Seminarului Teologic din Cluj-Napoca (slujitor: Arhim. Samuel Cristea), asistă la slujba de Te-Deum și rostește un cuvânt de învățătură cu prilejul Întâlnirii de 20 ani de la absolvirea instituției de învățământ a Promoției 2001-2002.

Face o vizită pe șantierul Capelei „Sfântul Lazăr” din incinta Cimitirului Eparhial de pe Calea Turzii din Cluj-Napoca. Este însoțit de domnul Sorin Augustin Călea, consilierul economic al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

15 noiembrie: La sediul protopopiatului Beclean, prezidează conferința preoțească de toamnă. Asistă la slujba de Te-Deum și rostește un cuvânt duhovnicesc. Este însoțit de PC Pr. Adrian Podaru, prodecanul Facultății de Teologie din Cluj-Napoca.

Face o vizită pe șantierul de pictură al bisericii Mănăstirii „Pantocrator” din Beclean.

16 Noiembrie (Sfântul Evanghelist Matei): Cu prilejul hramului, în biserica de pe strada Mehedinți, din cartierul clujean Mănăstur (Parohi: Pr. Marian Andreica și Pr. Marin Cotețiu), slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură.

17 noiembrie: În sala de ședință a Centrului Eparhial, prezidează comisia de examinare a candidaților participanți la concursul pentru ocuparea posturilor de preot la parohiile Chinteni (protopopiatul Cluj I), Dej III și Huedin I.

18 noiembrie: Predă cursul de Spiritualitate Ortodoxă studenților din anul IV de la Facultatea de Teologie din Cluj-Napoca.

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia, Acatistul Bunei Vestiri și rostește un cuvânt de învățătură.

19 noiembrie: La Casa de Cultură a Studenților din Cluj-Napoca, asistă la prima parte a spectacolului aniversar organizat cu prilejul împlinirii a 65 ani de existență a Ansamblului folcloric studentesc „Mărțișorul”. Rostește o rugăciune de binecuvântare și un cuvânt duhovnicesc.

În Catedrala Mitropolitană, asistă la Vecernia, slujește la Litie și rostește un cuvânt de învățătură.

La ceas de seară, în sala de festivități a Restaurantului „Da Vinci”, din cartierul clujean Bună Ziua, participă la recepția oferită cu prilejul împlinirii a 80 ani de viață de către domnul Prof. Marius Bojiță, fost rector al Universității de Medicină și Farmacie „Iuliu Hațieganu” din Cluj-Napoca. Rostește o rugăciune de binecuvântare și un cuvânt duhovnicesc.

20 noiembrie: În biserica din parohia Cornești, protopopiatul Huedin, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Oficiază slujba de sfințire a Crucii ce va fi așezată pe cupola Centrului Social „Sfânta Muceniță Sofia și fiicele sale Elpis, Pistis și Agapis”, precum și cea de sfințire a unei icoane a hramului. Conferă părintelui paroh Dănuț Gheorghe Pinteș, Ordinul „Episcop Nicolae Ivan”.

În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, slujește Vecernia, Paraclisul Maicii Domnului și rostește o cateheză.

21 Noiembrie (Intrarea Maicii Domnului în Templu): Săvârșește slujba de binecuvântare a Bisericii „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe” din Sângeorz-Băi. Rostește un cuvânt de felicitare.

În noua biserică a parohiei Sângeorz-Băi II, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Conferă părintelui paroh Paul Gavriiloaie, Ordinul „Episcop Nicolae Ivan” pentru clerici. Acordă distincția „Crucea Transilvană” domnului deputat Robert Sighiartău. Conferă domnului primar Cătălin Bota și domnului deputat Daniel Suci, Ordinul „Sfinții Martiri și Mărturisitori Năsăudeni”. Domnului senator Vasile Dâncu, domnului viceprimar Cristian Pop și domnului Traian Ogăgău, le conferă Ordinul „Episcop Nicolae Ivan” pentru laici, iar Ordinul „Mihai Vodă” îl conferă domnului Florin Moldovan. Acordă „Gramata Mitropolitană însoțită de Sfânta Scriptură, cartea de căpătâi a creștinului” domnului Valer Avram, primarul comunei Măgura Ilvei, domnului Vasile Borș, primarul comunei Maieru, domnului Gheorghe Cenu-

șă, domnului Traian Larionesi și domnului Emil Ștepoaie. Este însoțit de domnul Darius Echim, corespondentul TV Trinitas în Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului.

22 noiembrie: La Seminarul Teologic asistă la o oră de curs a clasei a XII-a de la secția de filologie. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

Face o vizită pe șantierul Centrului de Tineret „Sfântul Ioan Valahul” de la Câmpenești, protopopiatul Cluj I.

23 noiembrie: Face o vizită la Mănăstirea „Sfântul Vasile cel Mare” de la Someșul Cald, protopopiatul Huedin. Se întâlnește cu obștea. Rostește un cuvânt duhovnicesc. Este însoțit de PCuv. Arhim. Teofil Tia, decanul Facultății de Teologie din Cluj-Napoca.

24 noiembrie: Săvârșește slujba de Sfințire a apei și cea de binecuvântare a noii Capele Mortuare din Chintelnic, protopopiatul Bistrița. Rostește un cuvânt de învățătură. Conferă părintelui paroh, Pr. Gheorghe Linul, Ordinul „Episcop Nicolae Ivan” pentru clerici. Domnului Sorin Aurel Mititean, primarul comunei Șieu Măgheruș și domnului Marius Rotar, le conferă Ordinul „Sfinții Martiri și Mărturisitori Năsăudeni”, iar domnului viceprimar Ioan Claudiu Pop, îi conferă Ordinul „Mihai Vodă”.

25 noiembrie: Predă cursul de Spiritualitate Ortodoxă studenților din anul IV de la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca.

În sala de festivități a Colegiului „Mitropolit Nicolae Colan”, participă la momentul organizat cu prilejul împlinirii a 70 ani de existență a învățământului teologic preuniversitar în Cluj-Napoca. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

În sala de evenimente „Escape events” din Gherla, participă la deschiderea concertului caritabil de colinde „Salvăm Biserica lui Mihai Viteazul”, locaș de cult din satul Lujerdiu, monument istoric ctitorit de marele voievod în secolul al XVI-lea, organizat de Protopopiatul Ortodox. Rostește un cuvânt de binecuvântare.

În Sala „Reduta” a Muzeului Etnografic al Transilvaniei, participă la momentul festiv al lansării volumului „Ioan Opreș – o viață dedicată Patrimoniului Cultural Național, coordonat de Mircea Ciubotaru, Aurica Ichim și Alexandru Constantin Chituță. Rostește un cuvânt duhovnicesc și acordă domnului Ioan Opreș, Ordinul „Episcop Nicolae Ivan”. Este însoțit de domnul Eugen Adrian Truța, secretarul eparhial al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

26 noiembrie: La Schitul „Sfinții Părinți Athoniți Siluan și Sofronie” de la Lăzești, județul Alba se întâlnește cu Ieromonahul Rafail Noica. Este însoțit de PCuv. Arhim. Samuel Cristea, duhovnicul Seminarului Teologic din Cluj-Napoca.

În Catedrala Mitropolitană asistă la Vecernie, slujește la Litie și rostește un cuvânt de învățătură.

27 noiembrie: În Biserica „Sfântul Apostol Andrei” din cartierul clujean Andrei Mureșianu (parohi: Pr. Prof. Petru Stanciu și Pr. Prof. Cristian Sonea), slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Oficiază slujba Parastasului pentru ctitorii sfântului locaș și pentru eroii neamului românesc și săvârșește slujba de binecuvântare a lucrărilor realizate la demisolul bisericii. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia, Paraclisul Maicii Domnului și rostește o cateheza.

28 noiembrie: Face o vizită la biblioteca Centrului Eparhial, la sediul postului de radio „Renașterea”, la sediul editurii „Renașterea” și pe șantierul de pictare în tehnica mozaic a Catedralei Mitropolitane. Este însoțit de PC Pr. Cornel Gheorghe Coprean, consilierul cultural al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

29 noiembrie: În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, slujește Vecernia Mare cu Litie și rostește un cuvânt de învățătură.

30 Noiembrie (Sfântul Apostol Andrei): În Catedrala Mitropolitană, împreună cu PS Părinte Benedict Bistrițeanul, slujește Sfânta Liturghie și rostește un cuvânt duhovnicesc.

Primește la reședință oficialități civile și militare, centrale, județene și locale, preoți și credincioși veniți să-l feliciteze cu prilejul zilei onomastice. Rostește un cuvânt de binecuvântare.

La ceas de seară, în sala mare a Operei Naționale Române din Cluj-Napoca, asistă la concertul extraordinar „Un secol de dor cu Grigore Leșe”. Este însoțit de domnul Eugen Adrian Truța, secretarul eparhial al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

A consemnat Arhid. Claudiu Ioan Grama

Familia creștină în epoca stresului. Virtuțile părinților și pacea lăuntrică la vârsta preșcolară

Drd. Brânză Mihaela

Lacea lăuntrică începe în primul an de viață. Psihologii nu mai au nicio îndoială că dragostea pe care o primește bebelușul de la adulții apropiați ocupă un rol esențial în dezvoltare. Atașamentul securizant sau baza de siguranță necesară pentru o creștere armonioasă se realizează sub privirile calde ale părinților care și-au dorit un prunc în viața lor. Iubit de părinți, copilul crește încrezător. La întâlnirea cu lumea înconjurătoare, curajul nu i se pierde, iar voința i se cizează. Perseverența devine cel mai puternic atu al său. Neurobiologia a descoperit de multă vreme că un copil maltrat sau neglijat la vârstă mică va fi neprietenos. După vârsta de trei ani, atașamentul securizant nu se mai formează. Puterea de a iubi se cultivă în familie. Ea crește în raport direct proporțional cu disponibilitatea adulților de a dărui afecțiune, dar cu limite și reguli ferme și justificate. Acolo unde ele lipsesc, copilul devine anxios. Lipsa regulilor le spune celor mici că nu sunt importanți pentru adulți. Hiperactivitatea determinată de anxietate este astăzi o realitate pe care părinții o înțeleg uneori doar cu sfatul psihologului.

Primii șapte ani de viață se construiesc pe modelul oferit de părinți. Dragostea reciprocă a soților asigură copilului o atmosferă familială caldă, în care se simte liber să exploreze mediul din jur. Încrederea în părinți constituie pârghia pe care se formează abilități importante care înlesnesc socializarea. Dorința de a face cunoștință cu alți copii indică capacitatea copilului de a interacționa. Insuficiența atenției, tonul ridicat din familie, educația contradictorie în care părinții au abordări educaționale adesea opuse conduc treptat la depresia copilului. Starea de nervozitate și mânia se explică tot așa. Toate aceste rele pot să determine consumul de droguri legale și chiar ilegale. Fumatul este cel mai potrivit exemplu. Starea depresivă se alungă cu metode psihologice precum călătoriile, practicarea unui sport, art-terapia și teatrul domestic în care sunt interpretate roluri identice cu propriile stări sufletești¹. La copii funcționează jocul. Psihologii recomandă o multitudine de activități ludice care vindecă traumele suferite de cei mici. Părinții au șansa astfel să schimbe atmosfera din familie prin modul cum se raportează la jocurile celor mici.

Copilul are nevoie mai întâi de toate să se simtă demn de iubirea părinților. Educația nu se poate întemeia în consecință doar pe interdicții și pedepse, ci pe o atitudine pozitivă care pune în lumină unicitatea copilului². Prețuirea adulților importanți demonstrată în mod constant îi face pe copii capabili să împlinescă binele pentru că ea reprezintă o părțică a traiului în comun care „nu caută ale sale, nu se aprinde de mânie, nu gândește răul” (I Cor 13, 5). Ea orientează spre faptele binevoitoare ca reacție promptă la răul pe

care îl propune lumea din jur. Cu alte cuvinte, copilul este învățat să gândească binele și să alunge răul din inima sa, fie că este malițiozitate îndreptată împotriva altuia, fie o nedreptățire de sine. Este foarte important ca părinții să fie în dialog constant cu copilul lor. Adulții înțelepți folosesc prilejurile de a conversa ca să-i arate prețuirea. Părerea lui contează și ei vor cu tot dinadinsul să o cunoască. O greșeală mare în creșterea copiilor poate fi aceasta: să creadă că îl iubesc, dar să nu-i arate că prezența lui este o bucurie pentru ei. Înfruntarea vieții are, de aceea, drept temelie încrederea în sine pe care părinții o insuflă prin gesturi tandre.

Astăzi comunicarea dintre părinți și copii este confiscată tot mai mult de mediile digitale. Ele îndepărtează de mama și tata, de frați și surori, și chiar de propriul sine aflat în dezvoltare. Deasupra generalizării acestei situații, se impun păreriile specialiștilor creștini consacrați, care au la rândul lor familie. Germanul Manfred Spitzer este unul dintre ei. Binecunoscut psihiatru și cercetător în domeniul neuroștiințelor, el avertizează pe părinți să aibă grijă de copii. Procesul de învățare începe în burtica mamei, dar artizanii lui rămân tot ei. Realitatea înconjurătoare este înțeleasă printr-o continuă învățare, în care pedagogii sunt părinții³. În perioada primilor șapte ani de viață se dezvoltă autocontrolul, care are la bază perseverența care se formează de la naștere dacă copilul este lăsat să pună în aplicare jocul autodirijat prin care descoperă mediul din jur. Părinții și alți apropiați încearcă să distreze bebelușul, deși el are propriile căi prin care își ocupă timpul. Jocul autodirijat specific bebelușilor trebuie constatat de părinți și lăsat să aibă loc fără a fi întrerupt⁴. Copilașul descoperă lumea prin propriile puteri și

tocmai acest efort antrenează resurse interioare care treptat dezvoltă perseverența. Orice activitate pe care copilul o duce la bun sfârșit este menită să-i dezvolte abilități de autocontrol. Emoțiile dau mult de furcă celor mici, însă ei izbutesc să le facă față și să le exprime politicos dacă părinții au oferit prin propriul comportament modele de reacție pozitivă.

Preocuparea părinților creștini este să crească copii care să moștenească viața veșnică. Regulile de comportament pe care le învață în familie trebuie să fie în acord cu această intenție. Ele îi ajută să aprecieze ordinea acasă și în biserică⁵. Copiii află pas cu pas că purtarea în afara locuinței exprimă credința în Dumnezeu. Comportamentul social creștin se cultivă în familie. Respectul pentru ceilalți și bunurile lor, importanța sănătății și a siguranței reprezintă aspecte pe care copiii le asimilează în copilăria timpurie de la adulții cu care intră des în contact, mai ales de la părinți.

Abilitățile sociale se dezvoltă de asemenea prin grija adulților semnificativi. Posibilitatea de a se juca în preajma altor copii contribuie mult în acest sens. Grupurile de întâlnire pentru preșcolari, create în comunitățile parohiale, sunt esențiale pentru formarea sentimentului de apartenență. Aici copiii își dezvoltă prietenii care pot rămâne întreaga viață. Părinții au menirea să aleagă contextele în care preșcolarii interacționează și să nu piardă ocaziile în care pruncii pot să stea împreună cu covârșnici de aceeași credință. Pe termen lung, mărturisirea dragostei de Dumnezeu va fi o nevoie interioară, de care mulți copii contemporani sunt privați.

³ Manfred Spitzer, *Demența digitală. Cum ne tulbură mintea noile tehnologii*, trad. de Dana Verescu, Editura Humanitas, București, 2020, p. 146.

⁴ Janet Lansbury, *Cum să educăm copiii mici cu respect și blândețe*, trad. de Carmen Scarlet, Editura Univers, București, 2020, p. 82.

⁵ Cindy Terebush, *Educația integrată a preșcolarilor. Cum să le stimulăm mințile aflate în dezvoltare*, trad. de Cristina Firoiu, Editura București, Trei, 2020, p. 121.

COMITETUL DE REDACȚIE:

Președinte:

IPS Arhiepiscopul și Mitropolitul ANDREI ANDREICUȚ

Vicepreședinte:

PS Episcop-vicar BENEDICT BISTRITĂNEANUL

Membri:

Consilier cultural: Pr. dr. Cornel Coprean,

Arhim. prof. univ. dr. Teofil Tia, Pr. dr. Liviu Vidican-Manci

Director:

Pr. dr. Cătălin Pălimaru

RENAȘTEREA

Editura Renașterea * Piața Avram Iancu, 18
400117, Cluj-Napoca * Telefon / Fax 0264-59.96.49
Internet: www.renasterea-cluj.ro
E-mail: revista@renasterea-cluj.ro

CUI (CF) 4547095

IBAN: RO84 BTRL 0130 1205 P129 1800
Banca Transilvania, Cluj (Revista RENASTEREA)
ISSN: 1223-4435

Redactor responsabil:

Pr. Florin-Cătălin Ghiț

Tehnoredactor: Pr. Eugen Mera

DIFUZAREA:

Pr. Nicolae-Dragoș Kerekes

COLABORATORI PERMANENȚI:

Mircea-Gheorghe Abrudan, Mircea Gelu Buta, Dacian But Căpușan, Darius Echim, Arhid. Claudiu Ioan Grama, Cezar Login, Ierom. Maxim (Morariu), Alexandru Nemoianu, Adrian Papahagi, Nicoleta Pălimaru, Elena Pârnu, Protos. Simeon (Pintea), Diac. Sergiu Iustin Pop, Eugen Adrian Truța, Nicolae Turcan,

Crăciunul veșnicului astăzi - fragment din „Pastorală la praznicul Nașterii Domnului”, 1993 -

IPS Bartolomeu Anania

Nașterea Domnului e mai mult decât un moment al păstorilor și al magilor; ea este și un moment al nostru, al celor de față și viitori, în toată sfințenia și strălucirea lui. Sfântul Ioan Gură de Aur spune într-o rugăciune: „[Tu, Doamne, Iisuse], precum ai binevoit a Te culca în peșteră și-n ieslea necuvântătoarelor, așa binevoiește a intra și în ieslea necuvântătorului meu suflet”. Rugăciunea e atât de limpede, încât nu mai are nevoie de tâlcuire.

Iată că Nașterea Domnului devine centrul universului și răscrucea istoriei. Dacă pentru ea cântă îngerii, dacă la ea aleargă păstorii, dacă spre ea se îndreaptă magii, dacă pământul cel nesimțitor îi îmbie peștera și steaua cea rece îi revarsă lumina, atunci noi, noi ce-i putem aduce? Ne-o spune Sfântul Ioan Gură de Aur: ieslea sufletului nostru; o iesle caldă, curată, binemiroitoare, duhovnicească, în care dumnezeiescul *Prunc tânăr* să se nască *astăzi*. Dacă Iisus nu se naște, tainic și real, în ființa fiecăruia dintre noi și dacă El nu devine, în aceeași ființă,

Hristosul euharistic, atunci Crăciunul nostru nu e mai mult decât o simplă comemorare omenească.

Curajul de a fi vulnerabil sau taina lui Dumnezeu-copil

Părintele Marc-Antoine Costa de Beauregard

Taina Întrupării

Sfinții Părinți – atât din Orient, cât și din Occident, deoarece este o unitate în Tradiția Patristică – tratează Taina Întrupării astfel: Dumnezeu s-a făcut om ca omul să se poată face Dumnezeu (după har), să se îndumnezeiască. În fapt, este vorba despre a îndeplini proiectul divin descris la *Facere* de a trece de la imagine, de la chip la asemănare. Astfel, omul nu se poate asemăna lui Dumnezeu ceea ce numim și îndumnezeire, sfințire, dacă nu are ca model de urmat pe Hristos.

Dumnezeu, în milostivirea Lui (căci Nașterea Domnului reprezintă mai ales o manifestare a milostivirii lui Dumnezeu – ceva absolut extraordinar care are menirea să ne atingă, să ne schimbe), ne oferă modelul deplin căruia să ne asemănăm și pe care putem să-l urmăm cu ajutorul Sfântului Duh. Cred că în gândirea Sfinților Părinți totul este exprimat și manifestat prin Hristos, Dumnezeu întrupat, și apoi totul poate fi realizat și dus la bun sfârșit într-o manieră proprie a fiecărui credincios, dar prin iconomia Duhului Sfânt. Este adevărat că Părinții Bisericii – în imensa și extrem de complexă literatură despre Naștere, în general, omiliile, uneori texte polemice, textele și declarațiile Sinoadelor Ecumenice și apoi

textele liturgice pe care le întrebuițăm în Biserică, cele ale Sfântului Roman Melodul, Acatistul Maicii Domnului – exprimă același lucru, că acest plan dumnezeiesc e oferit omului, omul fiind obiectul milostivirii lui Dumnezeu.

Ce cred că este cel mai important în mesajul Nașterii Domnului – și de la Părintele Dumitru Stăniloae am aflat aceasta – este mesajul conform căruia omul află că este iubit de Dumnezeu. Cred că este suficient să spunem aceasta omului contemporan pentru a-l ajuta. Este de la sine înțeles că viața este dificilă pentru oricine astăzi, existând multe crize și perioade dificile, dar suntem iubiți de Dumnezeu. Și aceasta este o mare taină. Este adevărat că există un cuvânt al lui Dumnezeu pentru umanitate, pentru fiecare om în parte, pentru fiecare popor. Cei trei magi reprezintă, de asemenea, culturile, popoarele, precum și acest fel de universalitate, de deschidere extremă către fiecare om și către fiecare tipologie umană. Iar Domnul își asumă implicațiile acestei deschideri, care este expresia iubirii lui Dumnezeu în creație și în om – manifestare a lui Dumnezeu Însuși, fiindcă Dumnezeu este iubire, cum spune Sfântul Apostol Ioan. Și dacă Dumnezeu se manifestă, El se manifestă ca iubire, așa cum este El.

Tainele cele mai importante ce țin de Nașterea Domnului sunt taina lui Dumnezeu-copil și taina Născătoarei de Dumnezeu. De ce taina copilului? Pentru că el reprezintă vulnerabilitatea și este în mod absolut fără apărare, la mila celorlalți. Și Dumnezeu, pentru a Se revela ca iubire, El Se revelează ca iubire în extrema sa vulnerabilitate, căci iubirea care este o formă de putere nu este iubire. Iubirea Domnului este smerenia absolută, vulnerabilitatea extremă, disponibilitatea extremă, puritatea extremă. Această taină este foarte importantă pentru timpurile noastre, căci, fără a fi negativi, remarcăm, pe de-o parte, în societatea actuală, cum copilul este în mod dureros amenințat.

Pe de altă parte, trebuie să spunem cu curaj că în societatea noastră taina femeii se discută într-o manieră foarte puternică. Având în vedere întreaga dezbatere, legată de heterosexualitate, ne putem întreba care este taina femeii, mai ales că taina femeii se manifestă în persoana Maicii Domnului. În iconografie și în Evanghelie, bărbatul, Sfântul Iosif, are un rol destul de restrâns (căci el nu este tatăl adevărat, ci tatăl adoptiv), un loc foarte retras. Și aceasta pentru a se pune în prim plan femeia cu harismele ei fundamentale, feminitatea și fecioria. Fecioria reprezintă suveranitate, căci femeia scapă oricărui tip de putere. Martirele și primele creștine voiau să își păstreze fecioria și au fost persecutate pentru aceasta deoarece se sustrăgeau puterii masculine în mod special. Fecioria înseamnă pentru Sfinții Părinți suveranitatea, posibilitatea omului de a avea acces direct la Dumnezeu fără mediere umană.

Marile întrebări actuale sunt cele legate de copil, femeie și familie. Putem vedea că familia nu este ceva specific doar omului, ci a devenit un loc teofanic. Teofania este manifestarea lui Dumnezeu și vedem că Dumnezeu s-a manifestat într-un cadru familial, ceea ce este absolut extraordinar. El S-a manifestat și în alte cadre, dar în mod privilegiat ca iubire vulnerabilă, pură, liberă, disponibilă, mereu tânără, a făcut-o doar în cadrul familial, preamărind viața familiei, fapt tipic creștinismului. Apărarea copilului, apărarea femeii, a familiei trebuie să recunoaștem că a fost adusă de creștinism. În antichitate copilul nu conta deloc, femeia nu valora mare lucru și familia era distrusă în Imperiul Roman de adulter, de concubinaj și poligamie, lucruri careucid familia și în zilele noastre.

Curaj și vulnerabilitate

Cuvântul întrupându-Se S-a lăsat în mâinile omului și și-a luat miresmă vulnerabilitatea firii umane în forma ei cea mai vulnerabilă: copilul. Astfel, El S-a manifestat ca Dumnezeu, căci trebuie să fii Dumnezeu pentru a coborî atât de adânc în umanitate. Trebuie să fii Cuvântul, Chipul Omului, pentru a fi atât de uman. Și, făcând aceasta, umanizând omul deplin, Hristos a pus în valoare o virtute, nici divină, nici umană: curajul. El a curățat omul de o patimă foarte puternică: frica de moarte și de suferință. Curajul lui Hristos în fața suferinței și în fața morții nu este o virtute eroică, deoarece Mântuitorul nu este un supraom: El a fost Omul perfect și un om alături de alții. Curajul său reprezintă, deci, împlinirea unei virtuți existente din fire la om, dar pierdută din cauza păcatului și acoperită de patima fricii. Or, și noi, creștinii, mădulare ale Trupului Său, moștenitorii umanității Sale sfinte și transfigurate, putem, prin mijlocirea Duhului Sfânt, să punem în faptă curajul lui Hristos și să ne asumăm cu un curaj divino-uman vulnerabilitatea lui Hristos. Cum să facem aceasta? În esență, dobândind iubirea de vrăjmași. Putem spune că Hristos, Dumnezeu-Omul, a fost exemplul acestei iubiri de vrăjmași încă de la nașterea Sa în Bethleem, în toată vulnerabilitatea Sa de nou-născut curajos deja învingând moartea. Adevărații creștini, părinți, copii, membri ai Bisericii sunt lipsiți de frică. Dar curajul și demnitatea lor în fața morții și a suferinței nu reprezintă doar un simplu efort de voință umană, de stăpânire de sine, de hotărâre venită din forța caracterului. Nu. Forța lor vine în principal din faptul că au devenit una cu Hristos: i-au dobândit smerenia, răbdarea, dragostea de dușmani și curajul de Dumnezeu umanizat și om îndumnezeit. Curajul creștinilor nu reprezintă o tipologie umană, ci este de natură harismatică; prin harul Duhului Sfânt se dobândește asimilarea curajului lui Hristos.

Când Dumnezeu Se descoperă omului

Dumitru Tiberiu Fișcu

Când Dumnezeu Se descoperă în viața unui om, atunci omul își descoperă viața. Și ceea ce vede nu poate descrie în cuvinte. Două imagini se succed, la intervale din ce în ce mai apropiate, tind să se suprapună, într-un act de nedescris în care apar mila infinită a lui Dumnezeu și propria mizerie nesfârșită. Cu cât o imagine se clarifică mai mult, cu atât cealaltă devine mai clară. Sau ochii omului se clarifică în lacrimi.

Când Dumnezeu Se descoperă unui om, atunci omul se descoperă pe sine. Și dacă ceea ce vede nu îi stărnește plânsul, atunci încă nu a văzut ce trebuia să vadă. Omul se cunoaște pe sine și în această cunoaștere nu este nicio plăcere, încât se poate spune că dacă omul e încântat să se întâlnească pe sine, atunci nici măcar nu a început să se cunoască.

Când Dumnezeu Se descoperă unui om, atunci întreg universul devine o cameră goală, strâmtă și întunecată. Și omul nu își mai găsește locul, nu își mai găsește starea, până când strălucirea ce s-a ivit în întuneric nu se dezvăluie toată. Dar cu cât această strălucire se apropie, cu atât omul își dă seama că nu e pregătit să o primească, realizează că nu e vrednic de ea, că nu există loc în lume mai strâmt și mai întunecat și mai fără de aer decât propria sa inimă. Atunci simte nevoia de rugăciune, cum simte nevoia de aer cel ce se înecă. Și se roagă cum poate, cât poate, cu disperare.

Când Dumnezeu Se descoperă omului, atunci omul știe acest fapt cu certitudine. Totuși, aleargă la cineva mai încercat decât el, pentru a verifica descoperirea. Și aceste două atitudini, deși aparent contrare, se cheamă una pe alta, neîncetat.

Când Dumnezeu Se descoperă unui om, atunci întreg universul se umple de înțelesuri nebănuite până atunci. Ca spițele unei roți, aceste înțelesuri se întâlnesc în Dumnezeu și în mișcarea continuă a toate, fiecare lucru trimite spre El.

Când Dumnezeu Se descoperă unui om, atunci omul își descoperă Chipul după care a fost făcut și tânjește către El neîncetat. Îl descoperă pe Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Domnul. Știe că El este și că fără de El nu poate face nimic.

Când Dumnezeu Se descoperă în viața unui om, atunci omul descoperă Viața. Iar ceea ce vede ar putea fi descris în infinite cuvinte, încât timpul nu ar ajunge. Dar la un moment dat își dă seama că toate vorbele sunt neputincioase în fața Celui ce stă, Viu, acum, aici, dincolo de cuvinte. Și tace.

Poetul este o fereastră

-interviu luat Episcopului Pavel de la Mănăstirea Sfântul Antonie cel Mare, Franța-

Episcolul Paul, născut în 1942, a urmat primii ani de școală în Anglia și în Scoția. Convertirea la Ortodoxie îi îndreaptă pașii spre Institutul Saint-Serge din Paris. A fost diacon și preot la o parohie rusească din Franța, iar după moartea soției, a ales să devină monah. Acest lucru a avut loc în 1988. Trei ani mai târziu a devenit Episcop de Tracheia, fiind numit de Patriarhia Ecumenică de Constantinopol. După câțiva ani se retrage la Mănăstirea Sfântul Antonie cel Mare din regiunea Vercors, Franța, un viu metoc athonit al Mănăstirii Simonos Petras. Odată cu liniștea monahală descoperă poezia, modalitate de a-și clarifica și de a adânci frumusețea legăturii cu Dumnezeu într-o rugăciune personală și atent lucrată. Publică numeroase volume de versuri duhovnicești în care, prin trăirea ortodoxă, regăsește adevărata noblete a limbii engleze: *Practical Theology in Verse, Christmas Poems, A Book of Short Psalms, Fifty Sonnets by Bishop Paul*.

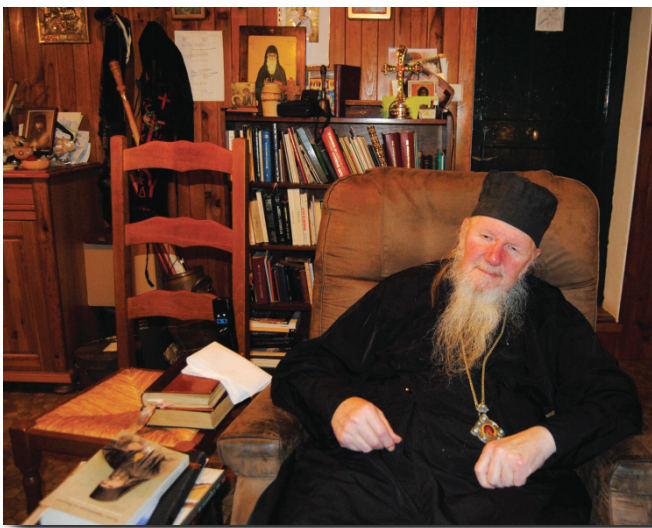
- Ce înseamnă teologia practică?

- Teologia este în permanență practică. Teologia nu este nici o ideologie, nici un tip de filosofie. Este viața însăși. De aceea toată teologia este practică. Practică înseamnă că nu este teoretică. Domnul Iisus în Sfânta Scriptură ne învață cum ar trebui să ne purtăm, cum ar trebui să acționăm, nu cum ar trebui să gândim. Și este interesant că niciunde în Noul Testament nu este scris cum Domnul Iisus ar fi gândit despre ceva anume. În același fel, El ne învață pe noi să acționăm, să fim. Din acest motiv pentru mine teologia este întotdeauna practică.

- Cum se ajunge la punerea teologiei practice în versuri, în poezie?

- Nu știu să vă spun prea multe despre aceasta pentru că îmi vine într-un mod natural. M-am mai gândit la aceasta... Nu scriu poezii decât de când m-am retras din serviciul activ din Biserică din cauza bolii mele. Pur și simplu am început să scriu și nu știu ce să vă spun mai mult. Tot ce știu este că trebuie să fie ceva frumos, teologia este foarte frumoasă. De aceea cuvintele pe care le alegi trebuie chiar să pietrifice muzica. Compunerea unei simfonii este precum compunerea unei poezii. Și așa mai spune, în plus, că nu sunt un bun exemplu deoarece sunt un autodidact. N-am învățat niciodată să scriu poezie; este ceva ce fac într-un mod destul de natural, de firesc. Și sper să o fac astfel încât oamenii să poată învăța ușor poeziile mele pe de rost, bineînțeles în engleză. Și engleza este o limbă foarte frumoasă pentru poezie. Aș încheia acest subiect spunând că teologia este, de asemenea, foarte precisă deoarece este vorba despre Adevăr; iar Adevărul nu poate fi exprimat niciodată prin cuvinte omenești. De aceea Adevărul este ceva legat de frumusețe, frumusețe care nu este din lumea aceasta. Teologia este cunoașterea lui Dumnezeu, iar poezia este un mod de a exprima acea întâlnire între Dumnezeu și om. Sunt foarte bucuros dacă unor oameni le place poezia pe care eu o scriu, dar nu atât de mult pentru aceasta scriu, cât pentru încercarea de a explica sau de a exprima un fel de întâlnire teologică sau, mai bine zis, în duh cu Dumnezeu.

- V-ați inspirat și din faptul că o parte din Sfânta Scriptură e scrisă în versuri, precum Psalmii lui David?

- Da, este ceva ce ține de Anglia: mulți poeți englezi au scris opere foarte spirituale, în special în secolele XV-XVII. Avem câțiva mari poeți care au scris multe cărți sfinte și bineînțeles că se inspiră din Sfânta Scriptură, dar eu nu simt aceasta așa de mult. Eu încerc doar să exprim ceea ce Dumnezeu a pus în inima mea pentru a dăru și celorlalți oameni.

- Și cum se potrivește poezia cu practica?

- Poezia este un fel de privire spre cum oamenii aplică teologia în viața lor. Poemele pe care le scriu tocmai despre aceasta vorbesc: cum să aplicăm Evanghelia în viața noastră. Acesta e cel mai important lucru.

- Cum se poate crea o poezie teologică în Franța modernă în care poezia este văzută ca o simplă artă și încă o artă a negativismului, a revoltei sau a plictisului (spleen)?

- Nu cred că scriu atât de mult pentru oamenii din Franța, cât pentru cei din Anglia, America sau Australia, pentru că tot ce scriu este în engleză.

- Cred că putem generaliza întrebarea pentru Occident.

- Da, înțeleg. Nu cred că pot răspunde la întrebarea aceasta. Cred că am o anumită chemare pentru a face aceasta și o fac pentru Hristos, nu pentru mine. Nu mă preocupă atât de mult numărul oamenilor care vor citi. Important pentru mine este să exprim ceea ce vreau să exprim, să scriu ceea ce pot scrie și poate că într-un răstimp de cinci-

zeci de ani oamenii au să înceapă să înțeleagă și să se intereseze. Nu sunt foarte mulți oameni foarte interesați. Cel mai important lucru este ca oamenii să-L iubească pe Dumnezeu, iar eu în poezia mea încerc să transmit două mesaje. În primul rând că Dumnezeu este Iubire, nu este un Dumnezeu care judecă și care vrea să pedepsească oamenii. Dumnezeu iubește și vrea să ne mântuiască. Acesta este primul lucru. Iar al doilea mesaj este: niciodată să nu deznădăjduiești, niciodată nu e prea târziu. Niciodată să nu deznădăjduiești, pentru că Iisus Hristos a făcut din tâlharul de pe cruce primul om care a intrat în Rai. Aceasta înseamnă că nu e niciodată prea târziu să te pocăiești, niciodată nu e prea târziu să te rogi. Acestea sunt cele două mari mesaje pe care încerc să le transmit prin poemele mele: Dumnezeu este Iubire și nu e niciodată prea târziu, niciodată să nu deznădăjduiești.

- S-ar putea spune că aveți o conștiință poetică?

- Nu. Eu sunt nimic. Soarele strălucește și noi stăm într-o încăpădere. Lumina soarelui vine prin fereastră, dar observi că geamul e murdar. Soarele e Dumnezeu, încăpădere sunt oamenii, iar eu sunt geamul. Dacă iei în seamă geamul nu e bine.

- Puteți să ne spuneți ceva despre copilăria pe care ați avut-o, amintiri care poate v-au impresionat și care au avut un impact?

- Ar fi ceva: nu am cunoscut niciun moment din viața mea în care să nu cred în Dumnezeu și în faptul că Dumnezeu mă iubește și că este salvarea mea. Aceasta a fost ceva constant în viața mea și este legat chiar de primele amintiri. Dar alte lucruri în viața mea nu sunt interesante de loc. Nu sunt o persoană interesantă.

- Cum ați descoperit Ortodoxia, cum de ați ales această cale?

- S-a întâmplat să intru într-o biserică ortodoxă din Londra pe când eram tânăr și în zece secunde toată viața mea s-a schimbat pentru că am întâlnit Adevărul în Biserica Ortodoxă. Cred că Biserica Ortodoxă este una, sfântă, sobornicească și apostolească Biserica. Și s-a întâmplat să vin la o biserică ortodoxă rusă din Londra, într-o duminică dimineață. Nu am stat în pragul ușii, ci am intrat în biserică. Am știut din prima clipă că aici este Adevărul. Așa am devenit ortodox, am studiat la Paris, m-am însurat. Soția mea, care era imigrantă rusă, nu a vrut să se întoarcă în Anglia, așa că am rămas împreună în Franța. Am fost preot pentru mult timp, am devenit episcop și apoi m-am retras din această funcție.

- Ați trăit două moduri de viață. Ați fost însurat și apoi ați devenit monah. Care credeți că sunt diferențele între cele două căi?

- Nu cred că sunt mari diferențe. Sunt două căi de a ajunge în Rai, două căi pe care Biserica le binecuvântează. Nu pot fi comparate. Fiecare este pozitivă, ambele sunt binecuvântate de Dumnezeu și nu vreau să compar una cu cealaltă. Pentru mine faptul că am devenit monah mi-a încoronat viața.

- Cum devine poezia rugăciune?

- Poezia este rugăciune. Nu-mi pot imagina poezia nefiind rugăciune. Din acest motiv trebuie să fie frumoasă, trebuie să explice în puține cuvinte mari adevăruri și vă citesc ceva care să vă arate înțelesul acestor afirmații. Sunt versuri din ultima carte pe care am scris-o: „Sfinte Dumnezeule, din Cer și pe pământ / Nu mă lăsa neputincios și frânt/Sau abandonat și fără scut, / Tu, Cel Ce m-ai făcut din lut. / Știu că în ignoranță m-am făcut / Și în păcate sunt născut; / Trupu-mi tânjește spre plăcere, / Iar inima-mi nu se umple de trăire. / Dacă e vreo mare / Plânsă cu lacrimi de sare / O, Doamne, de mine adu-Ți aminte / Înmulțindu-mi fricile sfinte. / Liniștea se lasă ca o adiere / Căci resimt a Ta apropiere. / Cad cu fața la pământ / De frică mare tremurând / Căci mă ascund în slava celor trei glasuri / Tatăl, Fiul, Duhul Sfânt, Un Dumnezeu în Trei Ipostasuri”. (traducerea noastră)

Echipa: Tatiana Onilov, Eliza-Adelina Purcaru, Iulia Anamaria Mureșan, Romina Sopoian, Bogdan Herțeg, Nicoleta-Andreea Sicoe

Adresa ASCOR:
Biserica din Hașdeu 45
Cluj-Napoca

ISSN: 1224-0567

Redacția FILOCALIA:
Piața Avram Iancu, nr. 18,
Cluj-Napoca
Fax: 0264/595 300
revista.filocalia@yahoo.com